

# Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών *Τραπεζική και  
Χρηματοοικονομική*

## Μεταπτυχιακή Διατριβή



**Πράσινη Τραπεζική: η Περίπτωση της Τράπεζας Πειραιώς**

**ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΓΚΙΝΟΣΑΤΗ**

Επιβλέπων Καθηγητής  
**ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΣΙΜΠΡΗΣ**

**ΙΟΥΝΙΟΣ 2017**

# **Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου**

**Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης**

**Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών *Τραπεζική και Χρηματοοικονομική***

## **Μεταπτυχιακή Διατριβή**

**Πράσινη Τραπεζική: η Περίπτωση της Τράπεζας Πειραιώς**

**ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΓΚΙΝΟΣΑΤΗ**

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ**

**ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΣΙΜΠΡΗΣ**

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή υποβλήθηκε προς μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων για απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών  
Στην Χρηματοοικονομική Τραπεζική  
από τη Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης  
του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

**ΙΟΥΝΙΟΣ 2017**



## Περίληψη

Ο τραπεζικός τομέας μπορεί να διαδραματίσει έναν σημαντικό ρόλο μεταξύ της οικονομικής ανάπτυξης και της προστασίας του περιβάλλοντος, προωθώντας περιβαλλοντικά βιώσιμες και κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις, αλλά και υιοθετώντας μια συμπεριφορά φιλική προς το περιβάλλον. Άλλωστε η κλιματική αλλαγή και η διαρκής υποβάθμιση του περιβάλλοντος και των οικοσυστημάτων έχουν άμεσες και μεγάλης κλίμακας αρνητικές επιπτώσεις στις ανθρώπινες κοινωνίες, υπογραμμίζοντας την ανάγκη οι επιχειρήσεις να αναλάβουν τις ευθύνες τους ως προς την προστασία του πλανήτη. Στο πλαίσιο αυτό, οι τράπεζες καλούνται όλο και περισσότερο να υιοθετήσουν συστηματικά και συγκροτημένα μια ολοκληρωμένη πολιτική πράσινης τραπεζικής. Ανταποκρινόμενες σε αυτή την πρόκληση, ολοένα και αυξανόμενος αριθμός τραπεζών αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες για την προστασία του περιβάλλοντος και προωθούν στην αγορά καινοτόμα πράσινα προϊόντα.

Ο σκοπός της διατριβής αυτής είναι να εξετάσει την έννοια της πράσινης τραπεζικής και να διερευνήσει τις πρακτικές της εφαρμογές στην Τράπεζα Πειραιώς, η οποία είναι και πρωτοπόρος στον τομέα αυτό στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Ειδικότερα, το πρώτο μέρος της διατριβής μελετά τις θεμελιώδεις πτυχές του χρηματοπιστωτικού συστήματος και της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης των τραπεζών και εξετάζει την έννοια της πράσινης τραπεζικής. Το δεύτερο μέρος της διατριβής παρουσιάζει την μελέτη περίπτωσης της πράσινης τραπεζικής, η οποία υλοποιείται από την Τράπεζα Πειραιώς. Η διατριβή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η πράσινη τραπεζική είναι μια μορφή τραπεζικής, η οποία συνδέεται με τις δράσεις εταιρικής κοινωνικής ευθύνης των τραπεζών, αλλά πρωτίστως είναι ένας ελκυστικός τομέας δραστηριοποίησης των τραπεζών, ικανός να εξασφαλίσει πολλαπλά οφέλη, εμπλουτίζοντας το δανειακό τους χαρτοφυλάκιο με νέα τραπεζικά προϊόντα και αξιοποιώντας τις εξελίξεις στον τομέα της πράσινης οικονομίας και της πράσινης επιχειρηματικότητας.

Λέξεις κλειδιά: πράσινη τραπεζική, Τράπεζα Πειραιώς

## Summary

The banking sector can play an important role linking economic growth and environmental protection, by promoting environmentally sustainable and socially responsible investment but also by adopting environmentally friendly behavior. Climate change and the ongoing degradation of the environment and ecosystems have direct and far-reaching negative impacts on human societies, highlighting the need for businesses to assume their responsibilities for global protection. In this context, banks are increasingly being called upon to systematically and consistently adopt a comprehensive green banking policy. Responding to this challenge, an increasing number of banks are taking initiatives to protect the environment and market innovative green products.

The purpose of this dissertation, is to examine the concept of green banking and to explore its practical applications in Piraeus Bank, which is a pioneer in this field in the Greek banking system. In particular, the first part of the dissertation examines the fundamental aspects of the financial system and corporate social responsibility of banks and examines the concept of green banking. The second part of the dissertation, presents the case study of green banking, which is being implemented by Piraeus Bank. The dissertation concludes that green banking, is a form of banking that is linked to corporate social responsibility of banks, but above all, it is an attractive area of banking activity capable of delivering multiple benefits enriching their loan portfolio, with new banking products and taking advantage of developments in the green economy and green entrepreneurship.

Key words: green banking, Piraeus Bank

## **Ευχαριστίες**

Για την πραγματοποίηση της διατριβής αυτής , ευχαριστώ θερμά τον επιβλέπων καθηγητή μου κ. Γ.Κατσιμπρή για τις πολύτιμες παρεμβάσεις και συμβουλές του και την οικογένειά μου για την πολύτιμη στήριξή τους !

# Περιεχόμενα

1 Το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα και οι Τράπεζες .....	1
1.1 Το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα.....	1
1.2 Το Τραπεζικό Σύστημα.....	3
2 Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη και Τράπεζες.....	7
2.1 Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη .....	7
2.2 Η Κοινωνική Ευθύνη Των Τραπεζών .....	9
3 Πράσινη Τραπεζική.....	14
3.1 Τράπεζες και Περιβάλλον.....	14
3.2 Η Έννοια της Πράσινης Τραπεζικής.....	15
3.3 Πρακτικές Πράσινης Τραπεζικής.....	17
3.4 Η Πράσινη Τραπεζική στην Ελλάδα.....	20
4 Μελέτη Περίπτωσης .....	23
4.1 Μεθοδολογία .....	23
4.2 Προφίλ της Τράπεζας Πειραιώς .....	25
4.3 Πράσινη Τραπεζική και Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη.....	26
4.4 Οργανωτική Δομή Πράσινης Τραπεζικής .....	30
4.5 Πράσινα Τραπεζικά Προϊόντα .....	32
4.6 Διαχείριση Πράσινης Τραπεζικής.....	38
4.6.1 Πράσινο χαρτοφυλάκιο .....	38
4.6.2 Σύστημα Περιβαλλοντικής και Κοινωνικής Διαχείρισης.....	39
4.6.3 Οικονομοτεχνική αξιολόγηση πράσινων έργων .....	40
4.6.4 Έλεγχος κλιματικής έκθεσης πιστούχων .....	41
Επίλογος .....	42
Βιβλιογραφία .....	45

## Εισαγωγή

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα αποτελεί την ραχοκοκαλιά του οικονομικού συστήματος και συγκροτείται από διάφορες χρηματοπιστωτικές αγορές και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, εκ των οποίων τα πλέον σημαντικά είναι οι τράπεζες. Η σημασία του χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι θεμελιώδης για μια οικονομία, καθώς συμβάλει καθοριστικά στην οικονομική ανάπτυξη (Αγγελόπουλος, 2008). Τα τελευταία χρόνια ωστόσο, έχει γίνει κατανοητό ότι η οικονομική ανάπτυξη είναι ένας στόχος, ο οποίος θα πρέπει να επιτυγχάνεται σε συνδυασμό και με άλλους παράγοντες πέραν της μεγέθυνσης της οικονομίας. Στην πραγματικότητα, υπάρχει μια αλληλεξάρτηση μεταξύ της οικονομικής, περιβαλλοντικής και κοινωνικής πλευράς της ανάπτυξης. Η διαπίστωση αυτή αναδεικνύεται στην έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης, η οποία έχει αναχθεί πλέον σε ένα μείζον ζήτημα. Η βιώσιμη ανάπτυξη ως έννοια βρίσκεται στον αντίποδα της οικονομικής μεγέθυνσης που πραγματοποιήθηκε σε βάρος του φυσικού περιβάλλοντος και επαναπροσδιορίζει την έννοια της οικονομικής ανάπτυξης, ώστε να συμπεριληφθούν σε αυτήν περιβαλλοντικές αλλά και κοινωνικές παράμετροι (Σαρτζετάκης & Παπανδρέου, 2002).

Στο πλαίσιο αυτό, αναδεικνύεται και η έννοια της πράσινης τραπεζικής. Πράγματι, ο τραπεζικός κλάδος επηρεάζει την κατεύθυνση της οικονομικής ανάπτυξης, μέσω του διαμεσολαβητικού του ρόλου και της διοχέτευσης κεφαλαίων σε επενδυτικές και παραγωγικές δραστηριότητες. Συνεπώς, ο τραπεζικός κλάδος μπορεί να διαδραματίσει ένα κεντρικό ρόλο στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης. Η αρνητική επίδραση των τραπεζών στο περιβάλλον είναι μικρή, σε σύγκριση με άλλους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας. Ισχύει ότι, οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις των τραπεζών δεν σχετίζονται τόσο με τις τραπεζικές δραστηριότητες αυτές καθ' αυτές, αλλά με τις δραστηριότητες των πελατών τους. Το γεγονός αυτό υπογραμμίζει την σημασία της ορθής περιβαλλοντικής διαχείρισης εκ μέρους του τραπεζικού κλάδου, μέσω της χρηματοδότησης περιβαλλοντικά υπεύθυνων επενδύσεων (Bihari & Pandey, 2015). Η πράσινη τραπεζική λοιπόν, αναφέρεται γενικά στις τραπεζικές δραστηριότητες, οι οποίες ενσωματώνουν



περιβαλλοντικές και κοινωνικές παραμέτρους, με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος και την εξοικονόμηση φυσικών πόρων (Singh & Singh, 2013).

Στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα, οι τράπεζες έχουν εφαρμόσει διάφορες φιλικές προς το περιβάλλον πολιτικές. Το σημαντικότερο όμως είναι ότι έχουν αναπτύξει διάφορα πράσινα τραπεζικά προϊόντα. Οι τράπεζες επίσης έχουν μεριμνήσει, προκειμένου να μειώσουν το περιβαλλοντικό τους αποτύπωμα. Γενικότερα, παρατηρείται ότι το ελληνικό τραπεζικό σύστημα μεταβαίνει από μια αποσπασματική προσέγγιση, σε πιο συστηματοποιημένη πολιτική περιβαλλοντικής διαχείρισης. Ωστόσο, η εισαγωγή πρακτικών πράσινης τραπεζικής δεν εκδηλώνεται με ομοιόμορφο τρόπο σε όλο το φάσμα του τραπεζικού συστήματος (Παπαγεωργίου & Μπλανάς, 2011)

Το ζήτημα της πράσινης τραπεζικής ωστόσο, δεν έχει απασχολήσει σε μεγάλο βαθμό την ακαδημαϊκή έρευνα, με συνέπεια να υπάρχουν μεγάλα ερευνητικά κενά στην μελέτη των σχετικών δραστηριοτήτων. Στην προσπάθεια αναζήτησης στην ελληνική βιβλιογραφία, σχετικά με την πράσινη τραπεζική, δείχνει ότι το ζήτημα αυτό σχεδόν δεν έχει απασχολήσει καμία έρευνα, ενώ ακόμη και η αγγλόφωνη βιβλιογραφία είναι περιορισμένη. Υπό το πρίσμα αυτό, παρά τον περιορισμό της μικρής βιβλιογραφίας, είναι εξαιρετικά ενδιαφέρον να μελετηθεί το ζήτημα της πράσινης τραπεζικής στην Ελλάδα, ιδιαίτερα σε μια περίοδο αναδιάρθρωσης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος. Η διατριβή αυτή, φιλοδοξεί να καλύψει το κενό αυτό εστιάζοντας στην Τράπεζα Πειραιώς, η οποία υπήρξε πρωτοπόρος στον τραπεζικό τομέα της χώρας με τις δράσεις της και την πολιτική της στον τομέα της πράσινης τραπεζικής.

Ο σκοπός της έρευνας που παρουσιάζεται στην διατριβή αυτή είναι να εξετάσει την έννοια της πράσινης τραπεζικής, να μελετήσει τις εφαρμογές της στην διαμόρφωση των τραπεζικών προϊόντων και να διερευνήσει τις προοπτικές της, με ιδιαίτερη αναφορά στην Τράπεζα Πειραιώς, η οποία είναι και πρωτοπόρος στον τομέα αυτό στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Η δομή της διατριβής είναι η εξής: το πρώτο κεφάλαιο εξετάζει τις θεμελιώδεις πτυχές του χρηματοπιστωτικού συστήματος και των τραπεζών, το δεύτερο κεφάλαιο μελετά την εταιρική κοινωνική ευθύνη των τραπεζών, ενώ το τρίτο κεφάλαιο εστιάζει στην έννοια της πράσινης τραπεζικής. Το τέταρτο κεφάλαιο περιλαμβάνει την

μελέτη περίπτωσης της πράσινης τραπεζικής, η οποία υλοποιείται από την Τράπεζα Πειραιώς. Στο τελευταίο κεφάλαιο συνοψίζονται τα βασικά σημεία της διατριβής και εξάγονται τα βασικά της συμπεράσματα.



# Κεφάλαιο 1

## Το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα και οι Τράπεζες

### 1.1 Το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα

Οι χρηματοπιστωτικές αγορές εκτελούν την απαραίτητη οικονομική λειτουργία, όσον αφορά την διοχέτευση κεφαλαίων από νοικοκυριά, επιχειρήσεις και κυβερνήσεις που έχουν αποταμιεύσει πλεονάζοντα κεφάλαια, σε εκείνους που έχουν έλλειψη κεφαλαίων. Η λειτουργία αυτή, δηλαδή η διοχέτευση κεφαλαίων από τις πλεονασματικές στις ελλειμματικές μονάδες, είναι θεμελιώδους σημασίας. Σε περίπτωση απουσίας των χρηματοπιστωτικών αγορών η διοχέτευση κεφαλαίων αυτή, το πιθανότερο είναι ότι, δεν θα μπορούσε να υλοποιηθεί αποτελεσματικά (Mishkin, 2007). Πράγματι, χωρίς τις χρηματοπιστωτικές αγορές, οι πλεονασματικές οικονομικές μονάδες που παρουσιάζουν πλεόνασμα θα ήταν εξαιρετικά δύσκολο από μόνες τους να εντοπίσουν τις ελλειμματικές οικονομικές μονάδες, οι οποίες έχουν ανάγκη κεφαλαίων. Αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα την αναποτελεσματική χρηματοδότηση της οικονομικής δραστηριότητας. Στο σημείο αυτό, παρεμβαίνει το χρηματοπιστωτικό σύστημα, ο ρόλος του οποίου είναι η αποτελεσματική διοχέτευση των κεφαλαίων από τις πλεονασματικές μονάδες στις ελλειμματικές μονάδες για επενδυτικούς ή καταναλωτικούς σκοπούς (Αγγελόπουλος, 2008).

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα μιας οικονομίας, αναφέρεται στο σύνολο των θεσμών, οργανισμών και των αγορών, που έχουν ως απώτερο στόχο την κάλυψη των χρηματοοικονομικών αναγκών των ελλειμματικών οικονομικών μονάδων, μέσω των κεφαλαίων που συγκεντρώνουν από τις πλεονασματικές οικονομικές μονάδες. Στο πλαίσιο αυτό οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, οι σημαντικότεροι των οποίων είναι οι

εμπορικές τράπεζες, προσελκύουν αποταμιευτικά κεφαλαία από τις πλεονασματικές μονάδες και τα μετασχηματίζουν σε χρηματοοικονομικά προϊόντα, τα οποία στη συνέχεια διοχετεύουν στις ελλειμματικές οικονομικές μονάδες (Καρφάκης, Μελάς & Μπένος, 2000).

Στο πλαίσιο αυτό, γίνεται κατανοητό, ότι η συνεισφορά του χρηματοπιστωτικού συστήματος βασίζεται στην διαμεσολαβητική του λειτουργία, η οποία περιγράφεται με τον όρο *χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση*. Συγκεκριμένα, η χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση διακρίνεται σε δύο λειτουργίες: πρώτον, στην συγκέντρωση των αποταμιεύσεων των πλεονασματικών μονάδων, και δεύτερον στην εξυπηρέτηση των χρηματοδοτικών αναγκών των ελλειμματικών μονάδων. Η χρηματοπιστωτική αυτή διαμεσολάβηση, η οποία και τελικά μετασχηματίζει τα συγκεντρωθέντα κεφάλαια σε προϊόντα ικανά να καλύψουν τις χρηματοδοτικές ανάγκες στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, είναι ένα μείζον ζήτημα για την οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας. Πράγματι, η εμπειρία έχει δείξει ότι όσο περισσότερο ανεπτυγμένο είναι το χρηματοπιστωτικό σύστημα μιας χώρας, ποιοτικά και ποσοτικά, τόσο περισσότερα κίνητρα παρέχονται στις πλεονασματικές μονάδες προκειμένου να τοποθετήσουν τις αποταμιεύσεις τους και τόσο πιο εύκολο είναι για τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις να επενδύσουν, αξιοποιώντας τα κεφάλαια αυτά. Δημιουργείται δηλαδή ένας ενάρετος κύκλος, ο οποίος και τονώνει την οικονομική δραστηριότητα, καθώς οι αποταμιεύσεις διευκολύνουν τις επενδύσεις και οι επενδύσεις, μέσω της οικονομικής μεγέθυνσης που προκαλούν, αυξάνουν την αποταμιευτική δυνατότητα των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών. Στον ενάρετο κύκλο αυτό, είναι προφανές ότι το χρηματοπιστωτικό σύστημα επιτελεί ένα θεμελιώδη ρόλο (Κορλίρας, 2006).

Αναλυτικότερα, το χρηματοπιστωτικό σύστημα, σύμφωνα με τον Νούλα (2005), επιτελεί έναν αριθμό λειτουργιών οι οποίες μπορούν να διακριθούν σε τέσσερις γενικές κατηγορίες:

Πρώτον, το χρηματοπιστωτικό σύστημα επιτυγχάνει την ορθολογικότερη κατανομή των διαθέσιμων κεφαλαίων, καθώς συνεπάγεται την ύπαρξη μηχανισμών που επιτρέπουν την αξιολόγηση των υποψήφιων δανειοληπτών, στους οποίους τελικά, μέσω των

χρηματοπιστωτικών οργανισμών, οι πλεονασματικές μονάδες εμπιστεύονται τις αποταμιεύσεις τους.

Δεύτερον, το χρηματοπιστωτικό σύστημα δημιουργεί νέα χρηματοπιστωτικά προϊόντα, τα οποία και ικανοποιούν τις ποικίλες και μεταβαλλόμενες καταναλωτικές και επενδυτικές ανάγκες των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων. Όσο περισσότερα χρηματοπιστωτικά προϊόντα παρέχονται σε ένα οργανωμένο και αποτελεσματικό χρηματοπιστωτικό σύστημα, τόσο περισσότερες επενδύσεις πραγματοποιούνται και συνεπώς τόσο μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη επιτυγχάνεται.

Τρίτον, το χρηματοπιστωτικό σύστημα συμβάλλει στην μείωση του κινδύνου. Όσο περισσότερο αποτελεσματικά το χρηματοπιστωτικό σύστημα μειώνει τον κίνδυνο της απώλειας κεφαλαίων, τόσο χαμηλότερα είναι τα επιτόκια, αυξάνοντας ως επακόλουθο τις επενδύσεις.

Και τέταρτον, το χρηματοπιστωτικό σύστημα μειώνει το κόστος των συναλλαγών και το κόστος της πληροφόρησης, που θα απαιτούσε μία απευθείας συναλλαγή ανάμεσα στις πλεονασματικές και τις ελλειμματικές μονάδες.

## **1.2 Το Τραπεζικό Σύστημα**

Οι τράπεζες, και συγκεκριμένα οι εμπορικές τράπεζες, αποτελούν τους κύριους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς σε μία οικονομία. Οι τράπεζες λοιπόν συνιστούν το πιο παραδοσιακό και χαρακτηριστικό τύπο χρηματοπιστωτικού οργανισμού και κατέχουν μία δεσπόζουσα θέση στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, εξαιτίας της μεγάλης κλίμακας διαμεσολάβησης την οποία και επιτυγχάνουν. Ειδικότερα, οι τράπεζες ως ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, αναλαμβάνουν ένα μεγάλο φάσμα τραπεζικών εργασιών και παρέχουν πολλές και ποικίλες χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Μεταξύ αυτών οι σημαντικότερες είναι η λήψη καταθέσεων, η χορήγηση πιστώσεων και δανείων, οι μεταφορές χρημάτων και κεφαλαίων, η χρηματοδοτική μίσθωση, η πραγματοποίηση πληρωμών, η παροχή εγγυήσεων, η διενέργεια διαφόρων τύπων συναλλαγών, η παροχή διαχειριστικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών κ.α. Οι δραστηριότητες αυτές

εντάσσονται στο ευρύτερο πλαίσιο της γενικής τραπεζικής, ενώ οι τράπεζες οι οποίες ανταποκρίνονται περισσότερο σε αυτό το πρότυπο της γενικής τραπεζικής είναι οι εμπορικές τράπεζες. Η θεμελιώδης λειτουργία των εμπορικών τραπεζών, στο πλαίσιο της τραπεζικής διαμεσολάβησης, αναφέρεται στην αποδοχή των καταθέσεων και στην χορήγηση των δανείων. (Κορλίρας, 2006).

Στο πλαίσιο αυτό, το κόστος των συναλλαγών, ο επιμερισμός του κινδύνου και το κόστος των πληροφοριών στις χρηματοπιστωτικές αγορές είναι οι τρεις κύριοι παράγοντες που καθιστούν τις τράπεζες, και ευρύτερα κάθε χρηματοπιστωτικό οργανισμό, θεμελιώδη στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, όπως επισημαίνουν οι Κιόχος & Παπανικολάου (2000). Αναλυτικότερα:

Πρώτον, το κόστος των συναλλαγών, δηλαδή ο χρόνος και τα χρήματα που δαπανώνται για την εκτέλεση οικονομικών συναλλαγών, είναι ένα σημαντικό πρόβλημα για όσους έχουν περίσσειμα κεφαλαίων που μπορούν να δανείσουν. Χωρίς τις τράπεζες, το κόστος των συναλλαγών θα ήταν τόσο υψηλό, κάτι που θα οδηγούσε στο πάγωμα των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών. Οι τράπεζες όμως διαθέτουν την τεχνογνωσία και το επαρκές μέγεθος, που τις επιτρέπει να επωφεληθούν από τις οικονομίες κλίμακας και να μειώνουν το κόστος των συναλλαγών, όσο η κλίμακα των συναλλαγών αυτών αυξάνεται. Επιπλέον, τα χαμηλά κόστη των συναλλαγών επιτρέπουν στις τράπεζες να παρέχουν στους πελάτες τους ρευστότητα με χαμηλότερο κόστος.

Δεύτερον, οι τράπεζες μπορούν να βοηθήσουν στη μείωση της έκθεσης των καταθετών στον κίνδυνο, δηλαδή στην μείωση της αβεβαιότητας για τις αποδόσεις που θα κερδίσουν. Οι τράπεζες το επιτυγχάνουν αυτό μέσω της διαδικασίας που είναι γνωστή ως επιμερισμός κινδύνου. Δηλαδή, δημιουργούν και πωλούν περιουσιακά στοιχεία με χαρακτηριστικά κινδύνου, με τα οποία οι οικονομικές μονάδες νιώθουν άνετα, ενώ στη συνέχεια χρησιμοποιούν τα κεφάλαια που αποκτήσαν από την πώληση αυτών των περιουσιακών στοιχείων για την αγορά άλλων περιουσιακών στοιχείων, που ενδέχεται να έχουν πολύ μεγαλύτερο κίνδυνο. Οι τράπεζες συγκεκριμένα, έχουν την ικανότητα να μετασχηματίζουν τους χρόνους λήξης των υποχρεώσεων τους και των απαιτήσεων τους, με τρόπο τέτοιο ώστε από την μια πλευρά να αποκομίζουν κέρδη, και από την άλλη να

εξυπηρετούν καλύτερα τους πελάτες τους. Δεδομένου ότι οι τράπεζες είναι μεγάλοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, ενώ οι περισσότεροι πελάτες τους είναι μικροί σε μέγεθος, οι τράπεζες αποκτούν την δυνατότητα να διευθετούν τις λήξεις των καταθέσεων και των τοκοχρεολυτικών δόσεων των χορηγήσεων τους, με τρόπο που να καθίσταται εφικτός, ο επιμερισμός του κινδύνου. Ο επιμερισμός αυτός τους επιτρέπει να ανταποκρίνονται σε δυσάρεστες καταστάσεις, όπως λ.χ. μια ξαφνική απόσυρση καταθέσεων ή η αδυναμία αποπληρωμής κάποιων δανείων. Με αυτή την διαδικασία λοιπόν, της διευθέτησης του χρόνου λήξης των υποχρεώσεων και των απαιτήσεων τους, δηλαδή του παθητικού και του ενεργητικού τους, οι τράπεζες συμβάλουν στην μείωση του κινδύνου των καταθετών.

Στο σημείο αυτό είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι από τις βασικότερες αποφάσεις των οικονομικών μονάδων είναι η αποτελεσματική κατανομή κεφαλαίων ανάμεσα σε αποδοτικές επενδυτικές τοποθετήσεις, μεταξύ διαφορετικών περιουσιακών στοιχείων. Οι τράπεζες αντιμετωπίζουν επίσης το ζήτημα αυτό, με την πρόσθετη υποχρέωση τους, η κατανομή κεφαλαίων να λαμβάνει υπόψη και τα στοιχεία του παθητικού τους. Αν και η δομή των δύο αυτών προβλημάτων, από την πλευρά των οικονομικών μονάδων και των τραπεζών είναι διαφορετική, ο στόχος παραμένει ο ίδιος, και είναι η σύνθεση αρίστων συνδυασμών περιουσιακών στοιχείων, που μεγιστοποιούν την απόδοση ενώ την ίδια στιγμή ελαχιστοποιούν τον κίνδυνο. Ειδικότερα, ένας επενδυτής, για να σχηματίσει ένα χαρτοφυλάκιο που αποτελείται από διάφορες χρηματοοικονομικές αξίες, έχει την δυνατότητα να επιλέξει να επενδύσει είτε άμεσα σε χρηματοοικονομικές αξίες, είτε έμμεσα αξιοποιώντας έναν χρηματοοικονομικό διαμεσολαβητή. Αναλυτικότερα, οι άμεσες επενδύσεις μπορούν να διαχωριστούν ανάλογα με τον χρονικό ορίζοντα της επένδυσης. Έτσι οι επενδύσεις σε προϊόντα δανεισμού τα οποία έχουν χρονικό ορίζοντα μικρότερο του ενός έτους και είναι υψηλής εμπορευσιμότητας, χαμηλού κινδύνου και εύκολα ρευστοποιήσιμα, ονομάζονται εργαλεία χρηματαγοράς τα οποία περιλαμβάνουν προθεσμιακές καταθέσεις, πιστοποιητικά καταθέσεων, έντοκα γραμμάτια δημοσίου, εμπορικά γραμμάτια, συμφωνίες επαναγοράς κ.α. Αντίστοιχα, οι άμεσες επενδύσεις με χρόνο λήξης μεγαλύτερο του ενός έτους ονομάζονται εργαλεία της κεφαλαιαγοράς και περιλαμβάνουν ομόλογα, μετοχές και διάφορα παράγωγα προϊόντα. Από την άλλη πλευρά,

οι έμμεσες επενδύσεις γίνονται μέσω διαμεσολαβητών, όπως οι εταιρείες επενδύσεων, οι οποίες συγκεντρώνουν κεφάλαια και τα επενδύουν σε χρηματιστηριακούς και άλλους τίτλους ακολουθώντας την αρχή της διασποράς του κινδύνου (Παπαδάμου , 2009).

Τρίτον, ένας πρόσθετος λόγος για τον οποίο οι τράπεζες παίζουν τόσο σημαντικό ρόλο στις χρηματοπιστωτικές αγορές είναι η ύπαρξη της ασύμμετρης πληροφόρησης στις χρηματοπιστωτικές συναλλαγές, η οποία αναφέρεται στο γεγονός ότι συχνά ένα μέρος των συμβαλλομένων δεν γνωρίζει αρκετά για το άλλο μέρος. Η ασύμμετρη πληροφόρηση δημιουργεί προβλήματα στο χρηματοπιστωτικό σύστημα σε δύο επίπεδα , πριν από μία συναλλαγή και μετά την συναλλαγή. Ειδικότερα, η δυσμενής επιλογή είναι το πρόβλημα που δημιουργείται από την ασύμμετρη πληροφόρηση, πριν από την συναλλαγή. Η δυσμενής επιλογή των χρηματοπιστωτικών αγορών εμφανίζεται, όταν οι εν δυνάμει δανειολήπτες, που είναι το πιο πιθανό να παράγουν δυσμενή αποτελέσματα διότι έχουν χαμηλή πιστοληπτική ικανότητα, είναι αυτοί που αναζητούν πιο ενεργά ένα δάνειο. Το γεγονός αυτό προκαλεί δισταγμό στους εν δυνάμει δανειστές, που διαχέεται ακόμη και σε αυτούς με υψηλή πιστοληπτική ικανότητα. Μετά την ολοκλήρωση μιας χρηματοπιστωτικής συναλλαγής, εξαιτίας της ασύμμετρης πληροφόρησης, εμφανίζεται το πρόβλημα του ηθικού κινδύνου. Ο ηθικός κίνδυνος, αναφέρεται στον κίνδυνο ένας οφειλέτης να συμμετέχει σε δραστηριότητες που είναι ανεπιθύμητες από την πλευρά του δανειστή, επειδή καθιστούν λιγότερο πιθανή την αποπληρωμή του δανείου. Ο ηθικός κίνδυνος, όπως και στην περίπτωση του κινδύνου της δυσμενούς επιλογής, επίσης αποθαρρύνει τον δανεισμό. Τα προβλήματα που δημιουργούνται από την δυσμενή επιλογή και τον ηθικό κίνδυνο αποτελούν σημαντικό εμπόδιο για την εύρυθμη λειτουργία των χρηματοπιστωτικών αγορών, όμως οι τράπεζες μπορούν να αμβλύνουν αυτά τα προβλήματα, καθώς ειδικεύονται στην συλλογή και αξιολόγηση πληροφοριών και είναι σε θέση να εκτιμήσουν την πιστοληπτική ικανότητα επιχειρήσεων και νοικοκυριών, περιορίζοντας έτσι το πρόβλημα της ασύμμετρης πληροφόρησης.



# Κεφάλαιο 2

## Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη και Τράπεζες

### 2.1 Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη

Στη σημερινή εποχή, επιχειρήσεις αναλαμβάνουν όλο και περισσότερο ένα ρόλο, ο οποίος διαφοροποιείται από την παραδοσιακή επιδίωξη της μεγιστοποίησης του κέρδους. Οι επιχειρήσεις δηλαδή, καλούνται να δραστηριοποιούνται επιχειρηματικά, λαμβάνοντας υπόψη τις επιπτώσεις της δραστηριότητας τους αυτής στην κοινωνία και στο περιβάλλον. Η ανάγκη αυτή υπαγορεύει στις επιχειρήσεις να ενσωματώνουν στις δράσεις και ενέργειες τους κοινωνικές και περιβαλλοντικές παραμέτρους. Έτσι, πολλές επιχειρήσεις, ανταποκρίνονται στο νέο αυτό ρόλο, αναπτύσσοντας και εφαρμόζοντας στρατηγικές, που αποσκοπούν στην εξισορρόπηση της επιχειρηματικής τους λειτουργίας με την ικανοποίηση των κοινωνικών αναγκών και την προστασία του περιβάλλοντος (D'Amato, Henderson & Florence, 2009).

Η ανάδειξη της σημασίας της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ) στην σύγχρονη εποχή προκύπτει ως αποτέλεσμα της επενέργειας μιας σειράς παραγόντων:

- ❖ Η παγκοσμιοποίηση,
- ❖ Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης,
- ❖ Η άνοδος βιοτικού επιπέδου,
- ❖ Η εντατικοποίηση του ανταγωνισμού,
- ❖ Η συρρίκνωση κρατικών δυνατοτήτων,

- ❖ Ο ρόλος των ενδιαφερομένων μερών, και
- ❖ Η εταιρική εικόνα.

Αναλυτικότερα, η παγκοσμιοποίηση επιφέρει την αλληλεξάρτηση των εθνικών οικονομιών, με τέτοιο τρόπο που οι επιχειρήσεις δεν μπορούν πλέον να δρουν χωρίς έλεγχο, αλλά η λειτουργία τους θα πρέπει να εναρμονίζεται με μία σειρά από διεθνείς συμβάσεις και κανονισμούς. Η ανάδειξη της έννοιας της βιώσιμης ανάπτυξης επιδρά ομοίως στη λειτουργία των επιχειρήσεων, οι οποίες καλούνται να συνδέσουν την οικονομική ανάπτυξη με την περιβαλλοντική και την κοινωνική ισορροπία μακροπρόθεσμα. Επίσης η άνοδος του βιοτικού και του μορφωτικού επιπέδου επίσης, έχει ωθήσει τους καταναλωτές να επιζητούν από τις επιχειρήσεις να παράγουν προϊόντα με τρόπο που δεν υπονομεύει το περιβάλλον και δεν υποβαθμίζει την κοινωνία. Η εντατικοποίηση του ανταγωνισμού, αναγκάζει τις επιχειρήσεις να γίνονται όλο και περισσότερο κοινωνικά και περιβαλλοντικά υπεύθυνες, έτσι ώστε να κυριαρχήσουν έναντι κοινωνικά ανεύθυνων επιχειρήσεων. Η διαρκής συρρίκνωση της κρατικής δραστηριότητας επιπρόσθετα, ενισχύει τον συμπληρωματικό ρόλο των επιχειρήσεων, οι οποίες καλούνται να συμβάλουν στην οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική σταθερότητα. Ο ρόλος των ενδιαφερομένων μερών των επιχειρήσεων (μέτοχοι, επενδυτές, προμηθευτές, τράπεζες, εργαζόμενοι, μη κυβερνητικές οργανώσεις, επαγγελματικές και εργατικές ενώσεις, πελάτες, τοπική και ευρύτερη κοινωνία, δημόσιες αρχές κ.α.) επίσης έχει αυξηθεί, σε σύγκριση με το παρελθόν, κι έτσι οι επιχειρήσεις καλούνται να εξυπηρετήσουν όχι μόνο τους μετόχους και ιδιοκτήτες τους, αλλά και τα συμφέροντα άλλων κοινωνικών ομάδων. Τέλος, η εταιρική κοινωνική ευθύνη, πέραν όλων των άλλων, διαμορφώνει μία θετική εταιρική εικόνα ικανή να εκμαιεύσει την εμπιστοσύνη των καταναλωτών και την προτίμησή τους (Βαξεβανίδου, 2011).

Δεδομένης της αβεβαιότητας που αφορά την φύση και την εννοιολογική οριοθέτηση της ΕΚΕ, οι Crowther & Aras (2008) προσδιορίζουν τρεις αρχές οι οποίες θα πρέπει να διέπουν την ΕΚΕ ανεξάρτητα από τον ορισμό της:

- ❖ την βιωσιμότητα ή αειφορία,
- ❖ την λογοδοσία, και

❖ την διαφάνεια.

Αναλυτικότερα, η πρώτη αρχή της βιωσιμότητας ή αειφορίας, αφορά την επίπτωση που έχει μια ενέργεια που γίνεται στο παρόν και στις διαθέσιμες επιλογές στο μέλλον, ως προς την χρήση πόρων. Εάν οι πόροι που χρησιμοποιούνται σήμερα δεν είναι ανανεώσιμοι, και συνεπώς δεν θα είναι διαθέσιμοι για κάποια μελλοντική χρήση, τότε αυτό δημιουργεί ανησυχίες σχετικά με την δυνατότητα ικανοποίησης των μελλοντικών αναγκών των ανθρώπων. Ακόμη και αν η ολοκληρωτική εξάντληση των διαθέσιμων πόρων συμβεί στο μακρινό μέλλον, η σταδιακή εξάντληση τους συνεπάγεται ένα υψηλότερο κόστος απόκτησης, που με την σειρά του αυξάνει τις λειτουργικές δαπάνες των επιχειρήσεων. Η αρχή της βιωσιμότητας υπαγορεύει ότι μια κοινωνία θα πρέπει να αξιοποιεί ορθολογικά έναν πόρο, ο οποίος δεν είναι ανανεώσιμος και κινδυνεύει να εξαντληθεί.

Η δεύτερη αρχή της λογοδοσίας αφορά την αναγνώριση, από την πλευρά των επιχειρήσεων, ότι οι δράσεις τους επιδρούν στο εξωτερικό περιβάλλον και συνεπώς θα πρέπει να αναλαμβάνουν την ευθύνη για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των δραστηριοτήτων τους. Ειδικότερα, η αρχή της λογοδοσίας υπαγορεύει στις επιχειρήσεις να δημοσιοποιούν σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη τις δραστηριότητες τους και τις επιδράσεις αυτών. Η αρχή αυτή προϋποθέτει ότι μια επιχείρηση αναγνωρίζει τον εαυτό της ως τμήμα ενός ευρύτερου κοινωνικού συνόλου, έναντι του οποίου έχει ευθύνες.

Η τρίτη αρχή αφορά την διαφάνεια και συνεπάγεται την ανάγκη της αξιόπιστης πληροφόρησης σχετικά με την επίπτωση των δραστηριοτήτων μιας επιχείρησης. Όλα τα στοιχεία που αφορούν τις δράσεις μιας επιχείρησης θα πρέπει να είναι προσβάσιμα σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη. Η αρχή της διαφάνειας συνδέεται και με τις δύο προηγούμενες αρχές και αποτελεί εξίσου μέρος της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.

## **2.2 Η Κοινωνική Ευθύνη Των Τραπεζών**

Στον τραπεζικό τομέα το ερώτημα που τίθεται είναι το κατά πόσον οι τράπεζες, δεδομένου ότι είναι διαμεσολαβητικοί οργανισμοί, θα πρέπει να είναι και κοινωνικά υπεύθυνες. Όμως, στην πραγματικότητα, οι τράπεζες είναι κάτι περισσότερο από απλοί

επιχειρηματικοί οργανισμοί. Στο πλαίσιο αυτό υποστηρίζεται ότι οι τράπεζες, εξαιτίας της ανάπτυξης της βιομηχανικής κοινωνίας, είναι μέρος της καθημερινής ζωής, σε τέτοιο βαθμό που η ενσωμάτωση της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης στις δραστηριότητες τους κρίνεται επιβεβλημένη. Έτσι, έχει εδραιωθεί στην κοινωνία η αντίληψη ότι ο τραπεζικός τομέας επιτελεί έναν μείζονα κοινωνικό ρόλο. Οι τράπεζες, μέσα από τις καταθέσεις, τα δάνεια και τις άλλες τραπεζικές υπηρεσίες και διευκολύνσεις, επιτρέπουν στα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις να συμμετέχουν στην οικονομία, στο επίκεντρο της οποίας βρίσκονται οι χρηματοπιστωτικές συναλλαγές. Τα περισσότερα άτομα άλλωστε χρησιμοποιούν τραπεζικές υπηρεσίες σχεδόν καθημερινά. Ως εκ τούτου, ο τραπεζικός τομέας έχει προοδευτικά θεωρηθεί ως μια ουσιώδης πτυχή της σύγχρονης ζωής και κοινωνίας. Το γεγονός αυτό τεκμηριώνει την αξίωση της κοινωνίας σχετικά με την υπεύθυνη και ηθική στάση των τραπεζών έναντι των διάφορων οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών ζητημάτων. Το ουσιαστικό ερώτημα συνεπώς, αφορά τον τρόπο που οι τράπεζες θα ορίσουν και θα εφαρμόσουν στην πράξη την εταιρική κοινωνική ευθύνη (Chambers & Day, 2009).

Σε αντίθεση με πολλούς άλλους τομείς άλλωστε, ένα βασικό χαρακτηριστικό του τραπεζικού τομέα είναι ότι επηρεάζει ένα πολύ μεγάλο αριθμό ενδιαφερόμενων μερών, δεδομένου ότι η τραπεζική δραστηριότητα δεν αφορά μόνο τους ιδιοκτήτες και τους εργαζόμενους των τραπεζών, αλλά κυρίως όσους χρησιμοποιούν τις τραπεζικές υπηρεσίες, δηλαδή τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά.

Άλλο ένα χαρακτηριστικό του τραπεζικού τομέα είναι ότι η διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας υπαγορεύει την αυστηρότερη ρύθμιση του, σε σχέση με άλλους τομείς της οικονομίας. Δεδομένου λοιπόν ότι ο τραπεζικός τομέας διαφέρει από άλλους τομείς της οικονομίας, οι τραπεζικές πρακτικές της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (EKE) είναι επίσης διαφορετικές (Lentner et al., 2015).

Ειδικότερα, εφαρμόζοντας την προσέγγιση του Carroll (1991) στον τραπεζικό τομέα, τα επίπεδα της κοινωνικής ευθύνης των τραπεζών μπορούν να διακριθούν στις:

- ❖ οικονομικές ευθύνες
- ❖ νομικές ευθύνες,

- ❖ ηθικές ευθύνες, και
- ❖ φιλανθρωπικές ευθύνες.

Αναλυτικότερα:

**Πρώτον, η οικονομική ευθύνη.** Η ύπαρξη και λειτουργία των τραπεζών συνδέεται άρρηκτα με κατεξοχήν οικονομικά ζητήματα, που αφορούν την διοχέτευση πιστώσεων στην οικονομία και την οικονομική ανάπτυξη εν γένει. Δεδομένου, ότι τα οικονομικά συμφέροντα όσων εμπλέκονται στις τραπεζικές εργασίες είναι μεταβαλλόμενα, οι τράπεζες δημιουργούν νέα προϊόντα, επαναπροσδιορίζουν τα υφιστάμενα και δημιουργούν νέα κανάλια διανομής, με σκοπό την όσο τον δυνατόν αποτελεσματικότερη τραπεζική διαμεσολάβηση. Η αλληλεπίδραση με τα ενδιαφερόμενα μέρη (ιδιοκτήτες, δανειολήπτες, καταθέτες, τραπεζοϋπαλλήλους και ρυθμιστικές αρχές) είναι καθοριστική για τον ορισμό των θεμελιωδών τραπεζικών διεργασιών.

**Δεύτερον, η νομική ευθύνη.** Οι τράπεζες υπόκεινται σε ένα αυστηρό ρυθμιστικό πλαίσιο που στόχος του είναι να ελαχιστοποιήσει τον κίνδυνο και να εξασφαλίσει την ασφάλεια και την εμπιστοσύνη στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Πρακτικά οι τράπεζες, εκτός από την τήρηση των υφιστάμενων νόμων που διέπουν την λειτουργία τους, θα πρέπει να συμμορφώνονται με τις υποδείξεις των διαφόρων εποπτικών οργάνων.

**Τρίτον, η ηθική ευθύνη.** Ο τραπεζικός τομέας, εκτός από την τραπεζική πίστη, θα πρέπει επίσης να χαρακτηρίζεται από τους ηθικούς κανόνες της εντιμότητας και της ειλικρίνειας, που ανταποκρίνονται στις προσδοκίες των ενδιαφερόμενων μερών. Έτσι, οι τράπεζες ακολουθούν εθελοντικά κάποιους κώδικες δεοντολογίας οι οποίοι υπαγορεύουν την συμμόρφωση με τις βασικές αρχές της ακεραιότητας, της δίκαιης συμπεριφοράς, του σεβασμού και της διαφάνειας στον χρηματοπιστωτικό τομέα.

**Τέταρτον, η φιλανθρωπική ευθύνη.** Η ευθύνη αυτή των τραπεζών συνιστά μια εθελοντική δραστηριότητα, η οποία ωστόσο έχει γίνει κοινή πρακτική μεταξύ των τραπεζικών ιδρυμάτων, συμβάλλοντας στην καλύτερη φήμη του χρηματοπιστωτικού τομέα στο σύνολο του (Lentner et al., 2015).

Στο πλαίσιο της ΕΚΕ , στον τραπεζικό τομέα μπορεί να εξεταστεί επίσης και το ζήτημα της βιώσιμης ή αειφόρου ανάπτυξης. Σύμφωνα με το United Nations Environment Programme - UNEP (2011), η βιώσιμη ανάπτυξη ορίζεται ως η ανάπτυξη που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος, χωρίς να διακυβεύεται η ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες. Η βιώσιμη ανάπτυξη θεωρείται θεμελιώδης πτυχή της χρηστής διαχείρισης των επιχειρήσεων και μεταξύ αυτών και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Οι τράπεζες θεωρείται ότι συμβάλλουν σημαντικά στην βιώσιμη ανάπτυξη, μέσω της αλληλεπίδρασης τους με άλλους τομείς της οικονομίας και τους καταναλωτές, αλλά και μέσω των δικών τους χρηματοδοτικών, επενδυτικών και εμπορικών δραστηριοτήτων.

Στο πλαίσιο της προσέγγισης αυτής, οι τράπεζες θα πρέπει να μεριμνούν για τα περιβαλλοντικά και κοινωνικά ζητήματα που προκύπτουν. Αυτό συνεπάγεται ότι οι τράπεζες οφείλουν να ασκούν με σύνεση τις ποικίλες επιχειρηματικές δραστηριότητες και λειτουργίες τους, έτσι ώστε να αποφεύγουν πιθανές αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και την κοινωνία. Ουσιαστικά δηλαδή, οι τράπεζες θα πρέπει να εγκαθιδρύσουν μηχανισμούς διαχείρισης των ζητημάτων βιώσιμης ανάπτυξης που συναρθρώνονται στην λειτουργία τους. Συγκεκριμένα θα πρέπει συστηματικά να διερευνούν για τις άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις τους στο περιβάλλον και την κοινωνία. Αυτό είναι ένα βασικό βήμα για την διαχείριση της αειφορίας στον τραπεζικό τομέα. Μάλιστα ένας αριθμός διεθνώς αναγνωρισμένων προτύπων και κατευθυντηρίων γραμμών προσφέρουν καθοδήγηση στις τράπεζες, για το πώς να προσδιορίσουν τις επιπτώσεις τους, καθώς και για το πώς να βελτιώνουν συνεχώς τις περιβαλλοντικές και κοινωνικές τους επιδόσεις.

Επίσης, οι τράπεζες, θα πρέπει να συλλέγουν πληροφορίες σχετικά με τα ζητήματα της βιωσιμότητας και να παρακολουθούν τα φλέγοντα ζητήματα στο πεδίο αυτό. Αυτό ωθεί τις τράπεζες να έρχονται σε επικοινωνία με τα βασικά ενδιαφερόμενα μέρη, έτσι ώστε να αποκτήσουν πρόσβαση σε πληροφορίες που θα επιτρέψουν την ορθή διαχείριση της αειφορίας.

Κατά τον τρόπο αυτό αναδεικνύεται και η έννοια της βιώσιμης τραπεζικής (sustainable banking), η οποία υπογραμμίζει την σημασία ενός ισχυρού χρηματοπιστωτικού συστήματος, ικανού να εξυπηρετήσει τις μακροχρόνιες ανάγκες και την αειφορία. Η βιώσιμη τραπεζική μάλιστα, δεν περιορίζεται πλέον σε λίγα τραπεζικά ιδρύματα. Πραγματικά, η βιωσιμότητα πλέον, ενσωματώνεται στις βασικές λειτουργίες των περισσότερων τραπεζών. Άλλωστε η βιώσιμη ανάπτυξη είναι στενά συνδεδεμένη με την τραπεζική χρηματοδότηση, καθώς το τραπεζικό σύστημα μπορεί να διοχετεύσει κεφάλαια σε επενδύσεις που αφορούν την αντιμετώπιση της φτώχειας, την ανεργία, της κλιματικής αλλαγής και γενικά της κοινωνικής ευημερίας. Η βιώσιμη τραπεζική δηλαδή, συμβάλει στην βιώσιμη ανάπτυξη, με ένα τρόπο που εξυπηρετεί ταυτόχρονα, οικονομικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές ανάγκες. Στο πλαίσιο αυτό, η κλιματική αλλαγή, οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, οι πλημμύρες και οι ξηρασίες, η αύξηση της στάθμης των υδάτων, η επισιτιστική κρίση, η έλλειψη πόσιμου νερού, η γήρανση του πληθυσμού, η ανισότητα της κατανομής πλούτου, η κοινωνική αδικία, η έλλειψη υγειονομικής περίθαλψης και εκπαίδευσης κ.α. αποτελούν κινδύνους για την περιβαλλοντική και κοινωνική βιωσιμότητα, τους οποίους το τραπεζικό σύστημα μπορεί να μετριάσει, χρηματοδοτώντας έργα αναστροφής ή αντιμετώπισης αυτών των κινδύνων (Weber & Feltmate, 2016).

# Κεφάλαιο 3

## Πράσινη Τραπεζική

### 3.1 Τράπεζες και Περιβάλλον

Οι τράπεζες, ως διαμεσολαβητές μεταξύ των δανειοληπτών και δανειστών, κατέχουν μοναδική θέση σε ένα οικονομικό σύστημα και στην κοινωνία ευρύτερα. Αυτό έγινε ιδιαίτερα εμφανές πρόσφατα με την χρηματοπιστωτική κρίση των ΗΠΑ το 2007-2008, όπου επιβεβαιώθηκε για μια ακόμη φορά το δόγμα ότι οι τράπεζες είναι πολύ σημαντικές, προκειμένου να αφεθούν από τις κυβερνήσεις να καταρρεύσουν (too big to fail). Ως αποτέλεσμα της κρίσης αυτής, ανανεώθηκε το ενδιαφέρον για τον περιορισμό των ενδεχόμενων αρνητικών επιπτώσεων που μπορεί να έχει ο χρηματοπιστωτικός τομέας στην οικονομία, στην κοινωνία και το περιβάλλον. Στο πλαίσιο αυτό, οι κοινωνικά υπεύθυνες τράπεζες εκτίμησαν ότι έχουν την δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν τη μοναδική θέση τους στο οικονομικό σύστημα, ως μοχλό για την αντιμετώπιση ορισμένων από τα πιο πιεστικά περιβαλλοντικά προβλήματα της εποχής μας, όπως η κλιματική αλλαγή. Έτσι, κατά τα τελευταία χρόνια, όλο και περισσότερες συμβατικές τράπεζες υιοθετούν πιο φιλικές περιβαλλοντικά και κοινωνικά υπεύθυνες πολιτικές (Kaeufer, 2010).

Στην σημερινή εποχή η κλιματική αλλαγή είναι από τα πιο περίπλοκα ζητήματα που αντιμετωπίζει ο πλανήτης. Σε όλο τον κόσμο υπήρξαν συνεχείς προσπάθειες για την μέτρηση και τον μετριασμό του κινδύνου της κλιματικής αλλαγής, που προκαλείται από την ανθρώπινη δραστηριότητα. Στο πλαίσιο αυτό, και υπό την πίεση διεθνών οργανισμών και ΜΚΟ, πολλές χώρες του κόσμου έχουν αναλάβει δεσμεύσεις αναγκαίες για την άμβλυνση της κλιματικής αλλαγής. Ως συμπλήρωση των κυβερνητικών προσπαθειών



προς την ουσιαστική μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, οι τράπεζες έχουν σημαντικό ρόλο και δρουν με ευθύνη προς την κατεύθυνση αυτή. Παρά το γεγονός ότι οι τράπεζες θεωρούνται φιλικές προς το περιβάλλον και δεν επηρεάζουν το περιβάλλον σε μεγάλο βαθμό, μέσα από τις δικές τους εσωτερικές δραστηριότητες, το εξωτερικό αντίκτυπο στο περιβάλλον, μέσω των εταιρικών κυρίως πελατών τους, των οποίων και χρηματοδοτούν τις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες, είναι μεγάλο. Ο τραπεζικός τομέας, είναι ένας από τους σημαντικότερους χρηματοδότες βιομηχανικών έργων, που αφορούν την παραγωγή προϊόντων όπως λ.χ. ο χάλυβας, το χαρτί, το τσιμέντο, τα χημικά προϊόντα, τα λιπάσματα, η ενεργεία κ.α., τα οποία συνεπάγονται την πολύ μεγάλη αύξηση της εκπομπής του διοξειδίου του άνθρακα, αλλά και την χρήση φυσικών πόρων.

Ως εκ τούτου, ο τραπεζικός τομέας μπορεί να διαδραματίσει έναν σημαντικό ρόλο, αξιοποιώντας τον διαμεσολαβητικό του χαρακτήρα, τέτοιο ώστε να εξισορροπήσει την οικονομική ανάπτυξη με την προστασία του περιβάλλοντος και να προωθήσει τις περιβαλλοντικά βιώσιμες και κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις (Bhardwaj & Malhotra, 2013).

### **3.2 Η Έννοια της Πράσινης Τραπεζικής**

Λαμβάνοντας υπόψη την σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στο περιβάλλον και την τραπεζική δραστηριότητα, αναδεικνύεται όλο και περισσότερο σήμερα η έννοια της πράσινης τραπεζικής, η οποία αναφέρεται γενικά στην άσκηση της τραπεζικής δραστηριότητας με τρόπο τέτοιο που να λαμβάνονται υπόψη περιβαλλοντικές παράμετροι. Η πράσινη τραπεζική λοιπόν, αναφέρεται στην προώθηση των περιβαλλοντικά υπεύθυνων τραπεζικών πρακτικών. Δηλαδή, γίνεται αντιληπτή μια μορφή τραπεζικής η οποία εξασφαλίζει την μικρότερη δυνατή χρησιμοποίηση φυσικών πόρων και την βέλτιστη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος.

Οι πράσινες αυτές τραπεζικές πρακτικές γίνονται επίσης κατανοητές και στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης. Μάλιστα μέχρι πρόσφατα, η πράσινη τραπεζική δεν είχε συστηματοποιηθεί και ενσωματωθεί λειτουργικά στις τραπεζικές εργασίες, αλλά

αφορούσε περισσότερο πρωτοβουλίες που εξέφραζαν περιβαλλοντικές ανησυχίες, χωρίς όμως να συνδέονται άμεσα με τις εργασίες των τραπεζών. Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι το τραπεζικό σύστημα δεν επηρεάζεται άμεσα από την υποβάθμιση του περιβάλλοντος, υπάρχουν έμμεσα κόστη για τις τράπεζες, από το ενδεχόμενο της περιβαλλοντικής υποβάθμισης, τα οποία αφορούν κυρίως πιστωτικούς και νομικούς κινδύνους. Δεδομένου ότι ο τραπεζικός τομέας είναι σε μεγάλο βαθμό φιλικός προς το περιβάλλον και έχει μικρό περιβαλλοντικό αποτύπωμα, η έννοια της πράσινης τραπεζικής εδράζεται στον διαμεσολαβητικό χαρακτήρα των τραπεζών.

Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις της τραπεζικής δραστηριότητας συνεπώς, δεν σχετίζονται μόνο με τις τραπεζικές δραστηριότητες αυτές καθ' αυτές, αλλά με τις επενδυτικές και παραγωγικές δραστηριότητες των πελατών τους. Έτσι λοιπόν η άσκηση του διαμεσολαβητικού ρόλου των τραπεζών με τρόπο συνετό, που να λαμβάνει υπόψη όχι μόνο την πιστοληπτική ικανότητα του δανειολήπτη, αλλά και τις επιπτώσεις των δραστηριοτήτων του στο περιβάλλον, θα μπορούσε να καταστεί αμοιβαία επωφελής για όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη (Bihari & Pandey, 2015). Υπό το πρίσμα αυτό, η πράσινη τραπεζική αναφέρεται σε μια συμβατική τράπεζα, η οποία ενσωματώνει στις εργασίες της περιβαλλοντικούς και οικολογικούς παράγοντες, με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων. Συμπερασματικά λοιπόν, η πράσινη τραπεζική ως πρακτική περιλαμβάνει επίσης την έννοια της βιωσιμότητας.

Είναι σημαντικό ότι ιστορικά οι τράπεζες είχαν θεωρηθεί ότι είναι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, οι οποίοι είχαν την πολυτέλεια να επικεντρώνονται στον πυρήνα των δραστηριοτήτων τους, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των πιστωτικών τους πολιτικών, αφού αυτές δεν είχαν συνδεθεί με τις δραστηριότητες που αναλάμβαναν οι επιχειρήσεις στις οποίες χορηγούσαν κεφάλαια. Στη συνέχεια όμως, η μεταβολή των προτιμήσεων των ενδιαφερόμενων μερών άσκησε πίεση στις τράπεζες, προκειμένου αυτές να υπερβούν τις συμβατικές παραδοσιακές πολιτικές δανεισμού και να ενσωματώσουν σε αυτές περιβαλλοντικά κριτήρια.

Η συστηματοποίηση λοιπόν της πράσινης τραπεζικής, ως απάντηση στις πιέσεις των ενδιαφερομένων μερών, προσανατόλισε τις τράπεζες στην επίτευξη μιας σειράς στόχων.

Οι στόχοι αυτοί, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνουν την ευαισθητοποίηση των τραπεζοϋπαλλήλων, αλλά και του γενικού πληθυσμού, σχετικά με τις πρακτικές της πράσινης τραπεζικής, την μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της λειτουργίας των τραπεζικών καταστημάτων, μέσω της μείωσης των εκπομπών CO<sub>2</sub> από την κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας, της αύξησης της ανακύκλωσης (χαρτί, τόνερ, μπαταρίες) κ.α., την αξιολόγηση και μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που προκύπτουν από τις χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες των τραπεζών, αλλά και τον σχεδιασμό και την προώθηση πράσινων τραπεζικών προϊόντων (Singh & Singh, 2012).

### **3.3 Πρακτικές Πράσινης Τραπεζικής**

Μέχρι πριν από λίγα χρόνια, οι περισσότερες παραδοσιακές τράπεζες δεν ασκούσαν τις πρακτικές της πράσινης τραπεζικής και δεν επιδίωκαν ενεργά επενδυτικές ευκαιρίες σε φιλικούς προς το περιβάλλον τομείς ή επιχειρήσεις. Κατά τα τελευταία χρόνια ωστόσο, οι πρακτικές αυτές έγιναν πιο διαδεδομένες, όχι μόνο μεταξύ των τραπεζών, αλλά και ευρύτερα των χρηματοπιστωτικών οργανισμών, με αποτέλεσμα να παρατηρείται μια γενική τάση προς την ενσωμάτωση πράσινων χρηματοπιστωτικών τραπεζικών προϊόντων στην παραδοσιακή τραπεζική. Τα νέα αυτά πράσινα τραπεζικά προϊόντα, σύμφωνα με το United Nations Environment Programme - UNEP (2007) διακρίνονται στις παρακάτω κατηγορίες:

**Πρώτον, στην λιανική τραπεζική, δηλαδή, στην τραπεζική που απευθύνεται σε νοικοκυριά και μικρές επιχειρήσεις, εντάσσονται πολλά πράσινα τραπεζικά προϊόντα.**

Ειδικότερα, τα πράσινα στεγαστικά δάνεια προσφέρουν στα νοικοκυριά σημαντικά χαμηλότερα επιτόκια από τα επιτόκια της αγοράς, για τους πελάτες εκείνους που αγοράζουν νέες ενεργειακά αποδοτικές κατοικίες ή / και επενδύουν σε αντίστοιχες ανακατασκευές και ανακαινίσεις, που μετατρέπουν ένα σπίτι από συμβατικό σε ενεργειακό. Αντίστοιχα, ελκυστικά πράσινα δάνεια επίσης, προσφέρονται για ακίνητα επιχειρήσεων, τα οποία χαρακτηρίζονται από χαμηλότερη κατανάλωση ενέργειας (15-25%), αλλά και μείωση των αποβλήτων και της ρύπανσης, σε σύγκριση με τα

παραδοσιακά κτίρια των επιχειρήσεων. Οι τράπεζες επίσης, προσφέρουν πράσινα δάνεια αυτοκινήτων που ενθαρρύνουν την αγορά των αυτοκινήτων εκείνων που επιδεικνύουν υψηλή απόδοση ως προς την κατανάλωση καυσίμου. Επιπρόσθετα, προσφέρονται πράσινες χρεωστικές και πιστωτικές κάρτες οι οποίες συνδέονται με περιβαλλοντικές δραστηριότητες και όπου σε κάθε συναλλαγή ένα ποσοστό της αξίας της δωρίζεται απευθείας σε διαφορές ΜΚΟ.

**Δεύτερον, εκτός από την λιανική τραπεζική, τα πράσινα τραπεζικά προϊόντα αφορούν επίσης την επενδυτική τραπεζική και την επιχειρηματική τραπεζική.**

Στο πλαίσιο αυτό ένας αριθμός τραπεζών έχουν δημιουργήσει ειδικές υπηρεσίες ή ομάδες με αντικείμενο την χρηματοδότηση μεγάλης κλίμακας έργων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και καθαρότερων καύσιμων. Οι ηγέτιδες τράπεζες στο πεδίο αυτό, έχουν επιτύχει μια καλή φήμη μέσω της έκθεσης και αναγνώρισης τους στα μέσα ενημέρωσης. Επιπλέον, μια ποικιλία καινοτόμων τεχνικών τιτλοποίησης έχουν αρχίσει να αναδύονται. Παράδειγμα τέτοιων προϊόντων είναι τα πράσινα τιτλοποιημένα στεγαστικά δάνεια (mortgage -backed securities). Τα τιτλοποιημένα στεγαστικά δάνεια αποτελούν χρεόγραφα, τα οποία αντλούν την αξία τους από εκατοντάδες ενυπόθηκα στεγαστικά δάνεια που τιτλοποιούνται και στη συνέχεια πωλούνται μέσω της δευτερογενούς αγοράς στους επενδυτές. Μια πράσινη τιτλοποίηση αυτής της μορφής θα βασίζονταν σε υποθήκες κτιρίων που πληρούν συγκεκριμένους ενεργειακούς και περιβαλλοντικούς δείκτες. Αυτοί οι πράσινοι ενυπόθηκοι τίτλοι συνεπώς, θα μπορούσαν να εκτιμηθούν υψηλότερα και να αξιζούν περισσότερο από τα παραδοσιακά ενυπόθηκα χρεόγραφα, ως αποτέλεσμα της λειτουργικής εξοικονόμησης ενέργειας και της εμπορευσιμότητας, καθώς και άλλων απτών και άυλων οφελών που συνδέονται με τις πράσινες κατοικίες.

Οι τράπεζες δείχνουν όλο και περισσότερη προσοχή στα περιβαλλοντικά ζητήματα, κατά τη χρηματοδότηση εταιρειών μέσω της κεφαλαιαγοράς. Ειδικότερα, οι τράπεζες μπορούν να διαδραματίσουν κεντρικό ρόλο στην παροχή χρηματοοικονομικής υποστήριξης στους παρόχους καθαρής τεχνολογίας και σε άλλες επιχειρήσεις εμπορίας περιβαλλοντικών προϊόντων και υπηρεσιών.

Οι τράπεζες μπορούν επίσης, να δημιουργήσουν μια κεφαλαιακή βάση για περιβαλλοντικά έργα, μέσω εξειδικευμένων ιδιωτικών επενδυτικών κεφαλαίων (private equity), που επικεντρώνεται στις επενδυτικές ευκαιρίες που εντοπίζονται στις αγορές καθαρής ενέργειας. Πολλές τράπεζες έχουν αναπτύξει πράσινους δείκτες οι οποίοι διακυμαίνονται σε αντιστοιχία με τις μελλοντικές περιβαλλοντικές ευκαιρίες και προκλήσεις που αναδύονται. Ορισμένες τράπεζες λ.χ. έχουν αναπτύξει δείκτες μετοχών που αποτελούνται από επιχειρήσεις των οποίων οι δραστηριότητες σχετίζονται με την υπερθέρμανση του πλανήτη και το περιβάλλον ή δείκτες ενεργειακής απόδοσης που εστιάζουν αποκλειστικά στην εξοικονόμηση ενέργειας.

Οι τράπεζες επίσης, συμμετέχουν στο σύστημα εμπορίας εκπομπών της ΕΕ, το οποίο έθεσε περιορισμούς στην εκπομπή διοξειδίου του άνθρακα και άλλων αερίων, δίνοντας ωστόσο στις επιχειρήσεις την δυνατότητα να αγοράζουν ή να πωλούν δικαιώματα εκπομπής. Έτσι πολλές τράπεζες λαμβάνουν μέρος στην προσπάθεια της ανάπτυξη της αγοράς αυτής και αποκτούν πιστώσεις διοξειδίου του άνθρακα, προκειμένου να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες συμμόρφωσης των εταιρικών πελατών τους ή και να τις εμπορευτούν οι ίδιες, χρησιμοποιώντας μια σειρά χρηματοδοτικών προσεγγίσεων για τη βελτίωση και διαφοροποίηση του χαρτοφυλακίου τους.

**Τρίτον, η διαχείριση ενεργητικού είναι ένας ακόμη τομέας όπου οι τράπεζες αναπτύσσουν διάφορα πράσινα χρηματοπιστωτικά προϊόντα.**

Ορισμένες τράπεζες δημιουργούν πράσινα ταμεία, στα οποία όταν οι αποταμιευτές-επενδυτές επενδύουν χρήματα απαλλάσσονται από την καταβολή φόρου κεφαλαιουχικών κερδών και λαμβάνουν έκπτωση για τον φόρο εισοδήματος. Με τον τρόπο αυτό οι επενδυτές δέχονται ένα χαμηλότερο επιτόκιο για τις επενδύσεις τους, ενώ οι τράπεζες μπορούν να προσφέρουν πράσινα δάνεια, για τη χρηματοδότηση περιβαλλοντικών έργων, με χαμηλότερο κόστος.

Οι τράπεζες επίσης δημιουργούν και πράσινα επενδυτικά κεφάλαια. Τα επενδυτικά κεφάλαια αυτά έχουν εξελιχθεί, καθώς η πολυπλοκότητα της αξιολόγησης των επενδύσεων αυξάνεται διαρκώς όσο ενσωματώνονται νέα περιβαλλοντικά κριτήρια. Ορισμένες τράπεζες επίσης, σε συνεργασία με πολυμερείς αναπτυξιακές τράπεζες έχουν

αναπτύξει ταμεία άνθρακα, για να συμβάλουν στη χρηματοδότηση έργων μείωσης των εκπομπών για τον περιορισμό της κλιματικής αλλαγής. Τα ταμεία άνθρακα ενεργούν ως συλλογικά επενδυτικά προγράμματα, τα οποία δέχονται χρήματα από τους επενδυτές που θέλουν να αγοράσουν πιστώσεις εκπομπής διοξειδίου του άνθρακα ή επιθυμούν να βελτιώσουν την εικόνα τους σε όρους εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.

#### **Τέταρτον, οι τράπεζες τέλος προσφέρουν και πράσινες ασφαλιστικές υπηρεσίες.**

Αυτό το είδος της ασφάλισης συνήθως περιλαμβάνει δύο τομείς προϊόντων:

- ❖ τα ασφαλιστικά προϊόντα, τα οποία διαφοροποιούν τα ασφάλιστρα βάσει περιβαλλοντικών κριτηρίων, και
- ❖ αυτά τα οποία είναι ειδικά σχεδιασμένα για καθαρή τεχνολογία και δραστηριότητες μείωσης των εκπομπών.

Τυπικά παραδείγματα πράσινων ασφαλιστικών προϊόντων περιλαμβάνουν την πράσινη ασφάλιση αυτοκινήτων, όπου το ύψος του ασφάλιστρου συνδέεται με το περιβαλλοντικό αποτύπωμα του οχήματος, και η πράσινη ασφάλιση κατοικίας, όπου προβλέπονται ειδικές τιμές για ενεργειακά αποδοτικά κτίρια. Επιπλέον, δεδομένης της αβεβαιότητας στις συναλλαγές που αφορούν τα δικαιώματα εκπομπής διοξειδίου του άνθρακα οι τράπεζες προσφέρουν στους πελάτες τους υπηρεσίες ασφάλισης, έναντι των κινδύνων της μεταβλητότητας των τιμών των δικαιωμάτων αυτών.

### **3.4 Η Πράσινη Τραπεζική στην Ελλάδα**

Στην Ελλάδα οι τράπεζες έχουν εφαρμόσει διάφορες πολιτικές στα πλαίσια της περιβαλλοντικής τους συμπεριφοράς. Αναλυτικότερα, μεταξύ άλλων, έχουν ακολουθήσει πολιτικές όπως η πράσινη πολιτική προμηθειών, ενημέρωση πελατών σχετικά με περιβαλλοντικά θέματα, ενσωμάτωση περιβαλλοντικών παραμέτρων στο σύστημα χρηματοδότησης, αξιολόγηση των περιβαλλοντικών πιστωτικών κινδύνων, διαδικασίες περιβαλλοντικής διαχείρισης του κινδύνου για τη χρηματοδότηση, συνεργασία με

προμηθευτές που πληρούν περιβαλλοντικά κριτήρια, υιοθέτηση διεθνών κωδικών δεοντολογίας για το περιβάλλον, ποιοτική και ποσοτική αξιολόγηση των περιβαλλοντικών τους επιπτώσεων κ.α. Οι ελληνικές τράπεζες επίσης, κατά περιόδους, έχουν αναπτύξει διάφορα πράσινα τραπεζικά προϊόντα, που αφορούσαν την κατ' οίκον εξοικονόμηση ενέργειας, τα φωτοβολταϊκά συστήματα, τη επισκευή σπιτιού, την βιολογική γεωργία, τα πράσινα στεγαστικά δάνεια, την εγκατάσταση φυσικού αερίου, την περιβαλλοντική ασφάλεια, χρηματοδότηση έργων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας κ.α. Φρόντισαν επίσης να μειώσουν το περιβαλλοντικό τους αποτύπωμα, με μέτρα που αφορούν μεταξύ άλλων την χρήση του φυσικού αερίου, την μείωση της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας, προγράμματα ανακύκλωσης, τη ολοκληρωμένη διαχείριση αποβλήτων, την εξοικονόμηση ενέργειας, τον έλεγχο των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, τον υπολογισμό και δημοσίευση δεικτών οικολογικής απόδοσης, την εφαρμογή συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης, την προώθηση συναλλαγών μέσω του διαδικτύου, την υπεύθυνη χρήση των πόρων, την μείωση του όγκου των παραγόμενων αποβλήτων, την αύξηση της ευαισθητοποίησης των εργαζομένων σε περιβαλλοντικά ζητήματα κ.α. (Παπαγεωργίου & Μπλανάς, 2011).

Σημειώνεται ωστόσο, ότι η ποικιλία αυτών των δράσεων δεν εφαρμόζεται ομοιόμορφα σε όλες τις τράπεζες, καθώς κάποιες αναλαμβάνουν περισσότερες δραστηριότητες πράσινης τραπεζικής, σε σύγκριση με άλλες. Ωστόσο, παρατηρείται μια μετάβαση από μεμονωμένες και αποσπασματικές δράσεις, σε μια πιο συστηματοποιημένη και συνεκτική περιβαλλοντική πολιτική.

Ειδικότερα, με βάση το βαθμολογημένο σύστημα του Jeucken (2004 ), ο οποίος έκανε στην διατριβή του μια έρευνα σχετικά με την αιφορία στις τράπεζες, με βασικό ερώτημα τι θέματα αιφορίας υπάρχουν για τις τράπεζες και ποιά ήταν η συμπεριφορά τους, όσον αφορά επτά στρώματα του αναλυτικού πλαισίου : αιφόρος ανάπτυξη, ενδιαφερόμενα μέρη, καινοτομία, οδηγί-κίνητρα, τυπολογία της αιφορίας, δραστηριότητες αιφορίας, συμβατικές τραπεζικές δραστηριότητες. Έτσι οι τράπεζες μπορούν να ταξινομηθούν σε τέσσερα επίπεδα ανάλογα με τον βαθμό στον οποίο υιοθετούν πρακτικές πράσινης τραπεζικής:

- ❖ το αμυντικό,

- ❖ το προληπτικό,
- ❖ το επιθετικό,
- ❖ και το αειφόρο επίπεδο.

Η μέτρηση της βιώσιμης συμπεριφοράς των τραπεζών γίνεται με κριτήρια που αφορούν την επικοινωνία (10% βάρος στάθμισης), τις γενικές πληροφορίες που δημοσιεύονται (25% βάρος στάθμισης), την χρηματοδότηση (15% βάρος στάθμισης), τα ειδικά προϊόντα (40% βάρος στάθμισης) και τα κοινωνικά θέματα (10% βάρος στάθμισης). Με βάση την κλίμακα αυτή το 50% των ελληνικών τραπεζών βρίσκονταν στο αμυντικό επίπεδο, το 40% στο προληπτικό, το 10% στο επιθετικό, ενώ καμία τράπεζα δεν κατατάσσονταν στο επίπεδο της αειφορίας (Παπαγεωργίου & Μπλανάς, 2011).

Σήμερα ωστόσο, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα έχει υποστεί ριζικές μεταβολές εξαιτίας της αναδιάρθρωσης από την οποία προέκυψαν τέσσερις μεγάλες συστημικές τράπεζες, η Alpha Bank, η Eurobank, η Τράπεζα Πειραιώς και η Εθνική Τράπεζα. Στο πλαίσιο των δράσεων εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, οι τράπεζες αυτές δεσμεύονται να εντάξουν στις επιχειρηματικές τους πρακτικές περιβαλλοντικές παραμέτρους. Έτσι η προστασία και ο σεβασμός του περιβάλλοντος, η υπεύθυνη χρήση φυσικών πόρων, η προσπάθεια μείωσης του περιβαλλοντικού αποτυπώματος, η υποστήριξη επιχειρηματικών που είναι περιβαλλοντικά επωφελείς και η ενίσχυση της πράσινης επιχειρηματικότητας είναι μέτρα που ενισχύουν την περιβαλλοντική υπευθυνότητα των τραπεζών.



# Κεφάλαιο 4

## Μελέτη Περίπτωσης

### 4.1 Μεθοδολογία

Το ζήτημα της πράσινης τραπεζικής, όπως παρουσιάστηκε στα προηγούμενα κεφάλαια αφορά πρωτίστως τις χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες των τραπεζών και δευτερευόντως τις εσωτερικές τους λειτουργίες στο πλαίσιο εταιρικής κοινωνικής ευθύνης. Στο επίκεντρο της παρούσας διατριβής βρίσκεται η μελέτη της πράσινης τραπεζικής στην Τράπεζα Πειραιώς και η διερεύνηση του βαθμού στον οποίο η Τράπεζα Πειραιώς ενσωματώνει στην λειτουργία της πρακτικές της πράσινης τραπεζικής, καθώς και οι διοικητικές και οργανωτικές μέθοδοι με τις οποίες το επιχειρεί.

Το ζήτημα της πράσινης τραπεζικής ευρύτερα δεν έχει απασχολήσει την ακαδημαϊκή έρευνα στην Ελλάδα, με συνέπεια να υπάρχουν μεγάλα ερευνητικά κενά στην μελέτη των σχετικών δραστηριοτήτων και των επιπτώσεων τους. Πράγματι, η αναζήτηση στην ελληνική βιβλιογραφία σχετικά με την πράσινη τραπεζική αποδίδει ελάχιστες διαθέσιμες έρευνες όπως λ.χ. αυτή των Papastergiou & Blanas (2011).

Η διατριβή αυτή προσπαθεί να καλύψει το κενό αυτό εστιάζοντας στην Τράπεζα Πειραιώς, η οποία και καινοτόμησε στον χρηματοπιστωτικό τομέα της χώρας με τις δράσεις της και την πολιτική της στον τομέα της πράσινης τραπεζικής. Προκειμένου να εξετάσει τα ερευνητικά ερωτήματα ως προς την πράσινη τραπεζική της Τράπεζας Πειραιώς, ακολουθεί το μεθοδολογικό εργαλείο της μελέτης περίπτωσης, η οποία ανήκει στην κατηγορία των ποιοτικών ερευνών.

Σημειώνεται, ότι η μελέτη περίπτωσης είναι ένα σύνηθες ερευνητικό εργαλείο στον χώρο της επιστήμης της διοίκησης και οργάνωσης επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα η μελέτη

περίπτωσης συνιστά ένα εργαλείο συλλογής, επεξεργασίας και ανάλυσης δεδομένων και παρατηρήσεων με σκοπό την διερεύνηση μιας κατάστασης στο πραγματικό επιχειρησιακό περιβάλλον εντός του οποίου εκδηλώνεται.

Η μελέτη περίπτωσης δηλαδή, επιτρέπει την κατανόηση της συγκεκριμένης πραγματικότητας που αφορά κάποια πτυχή της επιχειρηματικής δραστηριότητας ενός μεμονωμένου οργανισμού. Συνεπώς τα ευρήματα που προκύπτουν δεν μπορούν να γενικευτούν και σε άλλους παραπλήσιους οργανισμούς. Υπό το πρίσμα αυτό στο επόμενο κεφάλαιο εξετάζεται η μελέτη περίπτωσης της πράσινης τραπεζικής στην Τράπεζα Πειραιώς. Η διερεύνηση του ερευνητικού προβλήματος αυτού γίνεται συλλέγοντας δευτερογενή ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία από τις ετήσιες εκθέσεις της Τράπεζας Πειραιώς, τις εκθέσεις εταιρικής κοινωνικής ευθύνης της τράπεζας και τις εταιρικές περιβαλλοντικές εκθέσεις της Τράπεζας Πειραιώς καθώς και από την επίσημη ιστοσελίδα της. Ωστόσο, σε μεγάλο βαθμό υπάρχει επικάλυψη στοιχείων αυτών, καθώς επαναλαμβάνονται χωρίς μεγάλες διαφοροποιήσεις στις προαναφερθείσες πηγές. Ωστόσο θα μπορούσε να υποστηριχτεί, ότι τα συμπεράσματα της μελέτης της περίπτωσης της Τράπεζας Πειραιώς, μπορούν να αποτελέσουν σημείο αναφοράς για την θεμελίωση των βασικών αρχών της αποτελεσματικής λειτουργίας της πράσινης τραπεζικής ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος γενικά, δεδομένου ότι η Τράπεζα Πειραιώς υπήρξε και συνεχίζει να είναι μια πρωτοποριακή τράπεζα στον τομέα.



## 4.2 Προφίλ της Τράπεζας Πειραιώς

Η Τράπεζα Πειραιώς ιδρύθηκε το 1917 και έκτοτε ακολουθεί μια διαρκώς ανοδική πορεία, που σήμερα την έχει φέρει στην κρυφή του ελληνικού τραπεζικού συστήματος. Κατά την διάρκεια των χρόνων αυτών, η Τράπεζα Πειραιώς προχώρησε σε μια σειρά εξαγορών και συγχωνεύσεων, ενώ επέκτεινε και τις δραστηριότητες στο εξωτερικό αποκτώντας σημαντική παρουσία σε τραπεζικές αγορές της Ν.Α. Ευρώπης. Πιο πρόσφατα η Τράπεζα Πειραιώς υπέστη τις συνέπειες της κρίσης της ελληνικής οικονομίας με τραγικό τρόπο, αφού η συμμετοχή της τράπεζας στο Πρόγραμμα Ανταλλαγής Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου (PSI) είχε ως αποτέλεσμα ζημία 5,9 δισ. ευρώ. Επιπλέον, η Τράπεζα Πειραιώς συμμετείχε ενεργά στην διαδικασία αναδιάρθρωσης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και συγκαταλέγεται ανάμεσα στις τέσσερις συστημικές τράπεζες της χώρας μαζί με την Εθνική Τράπεζα, την Alpha Bank και την Eurobank.

Στο τέλος του 2015 ειδικότερα, η Τράπεζα Πειραιώς στην Ελλάδα ήταν το μεγαλύτερο τραπεζικό ίδρυμα σε όρους δανείων και έπαιξε βασικό ρόλο στην παροχή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, χρηματοδοτώντας επιχειρήσεις και νοικοκυριά. Παράλληλα, η Τράπεζα Πειραιώς ανέπτυξε σημαντική δραστηριότητα στην χρηματοδότηση φιλικών προς το περιβάλλον έργων, σε υπηρεσίες ηλεκτρονικής

τραπεζικής, στην χρηματοδότηση του αγροτικού τομέα αλλά και στην επενδυτική και ναυτιλιακή τραπεζική. Το 2015 οι καταθέσεις της Τράπεζας Πειραιώς έφτασαν τα 36,1 δις. Ευρώ, αντιπροσωπεύοντας το 27% της ελληνικής αγοράς καταθέσεων. Το μερίδιο αγοράς αυτό προσέφερε στην Τράπεζα Πειραιώς την πρώτη θέση στον ελληνικό τραπεζικό τομέα. Αντίστοιχα, το μερίδιο αγοράς δανείων της τράπεζας έφτασε το 30% και τα 63.9 δις. ευρώ. Εκ του συνολικού ενεργητικού άλλωστε του Ομίλου Πειραιώς το 92% αποτελείται από εγχώρια ελληνικά τραπεζικά περιουσιακά στοιχεία, ενώ το 91% των συνολικών καθαρών εσόδων του Ομίλου δημιουργήθηκαν στην Ελλάδα. Επιπρόσθετα, το 2015 η Τράπεζα Πειραιώς διέθετε στην Ελλάδα 709 τραπεζικά υποκαταστήματα. Παρατηρείται ωστόσο μια πολύ μεγάλη μείωση των καταστημάτων της τράπεζας, δεδομένου ότι το 2013 το δίκτυο καταστημάτων της Τράπεζας Πειραιώς στην Ελλάδα αποτελούταν από 1.037 καταστήματα. Αντίστοιχα το προσωπικό που απασχολούσε η τράπεζα το 2013 ήταν 16.558 άτομα, ενώ το 2015 ο αριθμός αυτό μειώθηκε στα 15.599 άτομα.

### **4.3 Πράσινη Τραπεζική και Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη**

Η Τράπεζα Πειραιώς αντιλαμβάνεται την εταιρική υπευθυνότητα ως την εθελοντική και πέραν των υφισταμένων νομικών υποχρεώσεων ενσωμάτωση κοινωνικών και περιβαλλοντικών παραμέτρων, τόσο στις επιχειρηματικές δραστηριότητες που αναλαμβάνει μια εταιρεία, όσο και στις σχέσεις της με τα ενδιαφερόμενα μέρη. Ενεργώντας προς αυτή την κατεύθυνση, η Τράπεζα Πειραιώς εντάσσει περιβαλλοντικές, κοινωνικές και πολιτιστικές δράσεις στις επιχειρηματικές της πρακτικές και πρωτοβουλίες. Άλλωστε ένα από τα θεματικά πεδία των δράσεων εταιρικής υπευθυνότητας της Τράπεζας Πειραιώς είναι το τρίπτυχο κοινωνία, πολιτισμός και περιβάλλον. Στο πλαίσιο αυτό οι κοινωνικές, πολιτιστικές και περιβαλλοντικές δράσεις που έχει ενσωματώσει η τράπεζα στις δραστηριότητες της αποσκοπούν στο τρίπτυχο «οικονομική ανάπτυξη-βιωσιμότητα-κοινωνική συνοχή».

Στο πλαίσιο της εταιρικής της υπευθυνότητας συγκεκριμένα, η τράπεζα έχει προσδιορίσει συγκεκριμένες Αρχές Εταιρικής Υπευθυνότητας που διαπνέουν τις πρακτικές της. Οι αρχές αυτές περιλαμβάνουν την βελτιστοποίηση της εταιρικής διακυβέρνησης, την

ευθυγράμμιση των επιχειρηματικών στόχων με την κοινωνική πρόοδο και αλληλεγγύη, την εφαρμογή άριστων εργασιακών πρακτικών, την καλλιέργεια αρμονικών σχέσεων με τους κοινωνικούς εταίρους και την στήριξη του πολιτισμού, αλλά και, αυτό που είναι πιο σημαντικό στο πλαίσιο της παρούσας διατριβής, την *προστασία του περιβάλλοντος με την υπεύθυνη χρήση φυσικών πόρων και την υποστήριξη επιχειρηματικών δράσεων που παράγουν περιβαλλοντική και κοινωνική ωφέλεια.*

Η αρχή αυτή ειδικότερα εξειδικεύεται περαιτέρω σε πέντε επιμέρους πρακτικές.

**Πρώτον,** στην υποστήριξη της πράσινης επιχειρηματικότητας μέσα από την παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών και την δημιουργία μιας μεγάλης γκάμας πράσινων προϊόντων.

**Δεύτερον,** στην ανάπτυξη πρακτικών με στόχο την βελτίωση τόσο των περιβαλλοντικών επιδόσεων της τράπεζας όσο και την μείωση του περιβαλλοντικού της αποτυπώματος.

**Τρίτον,** στην δημιουργία καινοτόμων λύσεων για την βιοποικιλότητα, την επιχειρηματικότητα και την κοινωνική συνοχή.

**Τέταρτον,** στην διαχείριση των κινδύνων που προκύπτουν από την κλιματική αλλαγή και τέλος,

**Πέμπτον,** στην υποστήριξη της προσπάθειας των ιδιωτών και επιχειρήσεων να προσαρμοστούν στην κλιματική αλλαγή, προσφέροντας τα κατάλληλα τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες.

Περαιτέρω, η Τράπεζα Πειραιώς προσδιόρισε συγκεκριμένες Αρχές Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, οι οποίες είναι οι εξής:

- ❖ η συνεχής διερεύνηση ανάληψης προληπτικών ή διορθωτικών πρωτοβουλιών για την πιο παραγωγική χρήση των πόρων που απαιτούνται για την αποτελεσματική λειτουργία της τράπεζας,
- ❖ η συνεχής ευαισθητοποίηση του προσωπικού σε θέματα περιβάλλοντος
- ❖ η διαρκής προσπάθεια μείωσης των πιθανών επιπτώσεων στο περιβάλλον μέσω της βελτίωσης των παρεχόμενων τραπεζικών υπηρεσιών και προϊόντων,

- ❖ η δημοσίευση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τη λειτουργία της τράπεζας, καθώς και τα μέτρα που λαμβάνονται για τη μείωση των επιπτώσεων αυτών,
- ❖ η διατήρηση και η ενίσχυση του κύρους της επιχείρησης ως προς την προστασία του περιβάλλοντος.

Στην βάση αυτών των αρχών η Τράπεζα Πειραιώς προσδιορίζει μια σειρά στρατηγικών στόχων. Οι στόχοι αυτοί περιλαμβάνουν την ενδυνάμωση της εταιρικής διακυβέρνησης, την ενεργοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, την ανάπτυξη σχέσεων συνεργασίας με τους μετόχους και τους εταίρους, την υποστήριξη της κοινωνίας της γνώσης, την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ελλάδας, την στήριξη της νέας γενιάς, την προώθηση της καινοτομίας αλλά και την προστασία του περιβάλλοντος και την προώθηση της πράσινης επιχειρηματικότητας.

Για τον κάθε έναν από τους στρατηγικούς αυτούς στόχους, η Τράπεζα Πειραιώς έχει αναπτύξει επιμέρους τακτικές. Συγκεκριμένα, ως προς τον τελευταίο στρατηγικό στόχο, δηλαδή την προώθηση της πράσινης επιχειρηματικότητας, οι τακτικές της τράπεζας προς επίτευξη του στόχου αυτού είναι πρώτον, η δημιουργία προϊόντων και υπηρεσιών που προωθούν την πράσινη επιχειρηματικότητα μέσα από επενδύσεις οι οποίες υποστηρίζουν την βιώσιμη ανάπτυξη, καταπολεμούν τις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής και της υποβάθμισης της βιοποικιλότητας, αλλά και μεριμνούν για την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, και δεύτερον, η ενίσχυση των επιχειρήσεων που επενδύουν σε δραστηριότητες που ωφελούν το περιβάλλον.

Στο πλαίσιο της εταιρικής υπευθυνότητας, η Τράπεζα Πειραιώς συμμετέχει σε διάφορες διεθνείς πρωτοβουλίες και εναρμονίζεται με πολλά από τα διεθνή πρότυπα και τις βέλτιστες πρακτικές. Η δραστηριοποίηση της αυτής γίνεται αντιληπτή ως ένα μέσο για την εξέλιξη και την ενδυνάμωση της εταιρικής της υπευθυνότητας. Στο πλαίσιο της παρούσας διατριβής ειδικότερα αξίζει να σημειωθεί, ότι η Τράπεζα Πειραιώς συμμετέχει στο Οικουμενικό Σύμφωνο του ΟΗΕ, το οποίο προωθεί αρχές που μεταξύ άλλων αφορούν το περιβάλλον και συγκεκριμένα την ανταπόκριση στις περιβαλλοντικές προκλήσεις, την ενδυνάμωση της περιβαλλοντικής υπευθυνότητας αλλά και την μεγαλύτερη διάδοση των φιλικών προς το περιβάλλον τεχνολογιών.

Η Τράπεζα Πειραιώς επίσης, συμμετέχει στην Οικονομική Πρωτοβουλία του Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον, η οποία συνδέει την οικονομική ανάπτυξη και με μη οικονομικές παραμέτρους, όπως το υγιές περιβάλλον, και καταβάλλει προσπάθειες για να εντάξει την αειφόρο ανάπτυξη στις επιχειρησιακές πρακτικές.

Η Τράπεζα Πειραιώς επιπρόσθετα, έχει συνυπογράψει την Διακήρυξη “Caring for Climate: The business leadership platform” και βάση αυτής έχει δεσμευτεί να προσφέρει λύσεις για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, ενώ συμμετάσχει και στην πρωτοβουλία “Paris Pledge for Action” που έγινε στο πλαίσιο της Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή το 2015.

Επιπλέον, η Τράπεζα Πειραιώς εισήγαγε από το 2013 στην λειτουργία το πρότυπο ISO 26000 το οποίο και προσφέρει κατευθυντήριες οδηγίες ως προς την προώθηση των βασικών αρχών της εταιρικής υπευθυνότητας σε θεμελιώδη ζητήματα, μεταξύ των οποίων βέβαια και το περιβάλλον. Επίσης είναι πολύ σημαντικό ότι, η Τράπεζα Πειραιώς συνυπόγραψε το 2015 την «Δήλωση Προθέσεων για την Ενεργειακή Απόδοση», η οποία αφορά τον τραπεζικό τομέα και αναγνωρίζει την ανάγκη διοχέτευσης των ροών κεφαλαίου προς τις επενδύσεις εκείνες που βελτιώνουν την ενεργειακή απόδοση. Στο πλαίσιο αυτό, η τράπεζα δεσμεύτηκε να χρηματοδοτήσει τέτοιου τύπου επενδύσεις, να αναπτύξει τα κατάλληλα εργαλεία χρηματοδότησης προς την κατεύθυνση αυτή, αλλά και να καθοδηγήσει τους πελάτες της προς την υιοθέτηση περιβαλλοντικών παραμέτρων στις πρακτικές τους.

Εξαιρετικά σημαντικό επιπλέον είναι ότι η Τράπεζα Πειραιώς υπόγραψε το «Μανιφέστο Θετικών Επιδράσεων για τη μετάβαση στη χωρίς αποκλεισμούς πράσινη οικονομία », το οποίο υπογραμμίζει τις θετικές επιδράσεις του τραπεζικού τομέα και τον καθοριστικό ρόλο που μπορούν να παίξουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στην αειφόρο ανάπτυξη.

Η πράσινη τραπεζική καταλαμβάνει μια σημαντική θέση στο πλαίσιο της ΕΚΕ της Τράπεζας Πειραιώς. Γενικότερα, η περιβαλλοντική πολιτική της Τράπεζας Πειραιώς έχει δύο προσανατολισμούς:

- ❖ την μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος που προκύπτει από τη λειτουργία της τράπεζας και,
- ❖ την ενίσχυση των επενδύσεων σε φιλικές προς το περιβάλλον τεχνολογίες και πρακτικές.

Η περιβαλλοντική πολιτική αυτή βέβαια έχει ως αποτέλεσμα από την μία πλευρά την μείωση του λειτουργικού κόστους, ενώ από την άλλη πλευρά την αύξηση της κερδοφορίας. Στο πλαίσιο της περιβαλλοντικής πολιτικής αυτής υπαγορεύεται η δημιουργία εξειδικευμένων πράσινων προϊόντων και υπηρεσιών και η χρηματοδότηση επενδύσεων σε όλο το φάσμα της πράσινης επιχειρηματικότητας (ανανεώσιμες πηγές ενέργειας εξοικονόμηση ενέργειας, διαχείριση αποβλήτων, αγροτουρισμός κ.α.).

Η Τράπεζα Πειραιώς, επιθυμώντας να ανταποκριθεί στις σύγχρονες τάσεις στον τομέα αυτό, επιδιώκει επαφές και συνεργασίες με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, όχι μόνο για να αποκτήσει γνώση σε ζητήματα που αφορούν την πράσινη οικονομία, αλλά και για να αξιοποιήσει την γνώση αυτή για να δημιουργήσει και να διοχετεύσει στην αγορά τα κατάλληλα πράσινα προϊόντα. Επιπρόσθετα, η τράπεζα μεριμνά προκειμένου να εκπαιδεύσει το προσωπικό σε θέματα της πράσινης επιχειρηματικότητας.

#### **4.4 Οργανωτική Δομή Πράσινης Τραπεζικής**

Η Τράπεζα Πειραιώς υπήρξε πρωτοπόρος όχι μόνο στην πράσινη τραπεζική αλλά και στην καθιέρωση μιας οργανωτικής διάρθρωσης, ικανής να υποστηρίξει το τμήμα αυτό των δραστηριοτήτων της τράπεζας. Αναλυτικότερα, η Τράπεζα Πειραιώς το 2004 δημιούργησε το Γραφείο Περιβαλλοντικών Θεμάτων, το οποίο το 2007 μετεξελίχτηκε σε Υπηρεσία Περιβαλλοντικών Θεμάτων. Αρμοδιότητα της υπηρεσίας αυτής ήταν ο σχεδιασμός και η εφαρμογή περιβαλλοντικών στρατηγικών και προγραμμάτων. Το 2009, με σκοπό την βελτίωση του συντονισμού της τράπεζας στα περιβαλλοντικά ζητήματα η Υπηρεσία Περιβαλλοντικών Θεμάτων τροποποιήθηκε εκ νέου και συστάθηκε η Μονάδα Περιβάλλοντος καθώς και ο Τομέας Πράσινης Επιχειρηματικότητας, ο οποίος από το 2015 μετατράπηκε σε Τομέα Περιβαλλοντικής & Αναπτυξιακής Τραπεζικής. Ο τομέας αυτός περιλαμβάνει και τις Εργασίες Green Banking που από το 2013 μετονομάστηκαν σε Εργασίες Περιβαλλοντικής Τραπεζικής.



Αναλυτικότερα, ο ρόλος της Μονάδας Περιβάλλοντος είναι η υποστήριξη των διοικητικών και άλλων λειτουργιών της Τράπεζας Πειραιώς, που αφορούν την εφαρμογή της περιβαλλοντικής της πολιτικής, καθώς και ο συντονισμός όλων των αναγκαίων δράσεων, που στόχο έχουν τον έλεγχο και τον περιορισμό του περιβαλλοντικού αποτυπώματος της τράπεζας, την εκτίμηση του περιβαλλοντικού κινδύνου που ενέχουν τα επενδυτικά σχέδια των υποψήφιων πελατών της τράπεζας. Επιπλέον, η Μονάδα Περιβάλλοντος είναι επιφορτισμένη με την διαρκή παρακολούθηση των αλλαγών της υφιστάμενης περιβαλλοντικής νομοθεσίας, την παροχή της τεχνογνωσίας της επί των περιβαλλοντικών θεμάτων σε άλλες μονάδες της Τράπεζας Πειραιώς αλλά και με την επικοινωνία για ζητήματα περιβάλλοντος και βιώσιμης ανάπτυξης. Έτσι, είναι απαραίτητο στην Μονάδα Περιβάλλοντος να απασχολείται προσωπικό που κατέχει εμπειρία και γνώση στη διαχείριση περιβαλλοντικών ζητημάτων, τόσο από την οικονομική όσο και από την νομική σκοπιά των ζητημάτων αυτών.

Περαιτέρω, ο θεμελιώδης ρόλος των Εργασιών Περιβαλλοντικής Τραπεζικής είναι η υποστήριξη της Τράπεζας Πειραιώς και των πελατών της σε ζητήματα πράσινης επιχειρηματικότητας και η εκμετάλλευση των ευκαιριών που προκύπτουν από την εξέλιξη της πράσινης τεχνολογίας και των αλλαγών που συμβαίνουν στο υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο. Το τμήμα Εργασιών Περιβαλλοντικής Τραπεζικής επιφορτίζεται με την δημιουργία και εισαγωγή στην τραπεζική αγορά εξειδικευμένων πράσινων χρηματοπιστωτικών προϊόντων και υπηρεσιών, που απευθύνονται τόσο σε ιδιώτες όσο και επιχειρήσεις. Επίσης, οι Εργασίες Περιβαλλοντικής Τραπεζικής σε συνεργασία με το τμήμα Οργανωσιακής Μάθησης Ομίλου, σχεδιάζουν και πραγματοποιούν εκπαιδευτικές δράσεις για το προσωπικό της τράπεζας πάνω σε ζητήματα πράσινων επενδύσεων, πράσινης επιχειρηματικότητας και πράσινης τεχνολογίας. Τέλος, το τμήμα Εργασιών Περιβαλλοντικής Τραπεζικής, στελεχωμένο με έμπειρο και ειδικευμένο προσωπικό, επιφορτίζεται τόσο με την τεχνοοικονομική ανάλυση των πράσινων επενδύσεων, όσο και με την παρακολούθηση του πράσινου χαρτοφυλακίου χρηματοδοτήσεων της Τράπεζας Πειραιώς.

## **4.5 Πράσινα Τραπεζικά Προϊόντα**

Στο πλαίσιο της πράσινης τραπεζικής, η Τράπεζα Πειραιώς έχει δημιουργήσει μια σειρά από εξειδικευμένα πράσινα προϊόντα και υπηρεσίες τα οποία απευθύνονται τόσο σε νοικοκυριά όσο και σε επιχειρήσεις. Ακολουθεί μια συνοπτική παρουσίαση των διαθέσιμων πράσινων τραπεζικών προϊόντων της τράπεζας.

### **Green Καταναλωτικό**

Το Green Καταναλωτικό δάνειο προσφέρεται από την Τράπεζα Πειραιώς με πολύ ευνοϊκούς όρους, δηλαδή με χαμηλό επιτόκιο και χωρίς εξασφάλιση, με διάρκεια αποπληρωμής έως και δέκα έτη, αλλά και με δυνατότητα χρηματοδότησης έως 20.000 ευρώ. Το Green Καταναλωτικό συγκεκριμένα, αφορά την αγορά πράσινου οικιακού εξοπλισμού (οικοσκευές ενεργειακής κλάσης τουλάχιστον Α, ανεμιστήρες οροφής και ηλιοπροστατευτικό εξοπλισμό) , καθώς και την αγορά πράσινων μέσων μετακίνησης (ποδήλατο, ηλεκτρικό ποδήλατο και ηλεκτρική μηχανή).

### **Εξοικονόμηση κατ' Οίκον**

Το πρόγραμμα «Εξοικονόμηση κατ' Οίκον» αποτέλεσε, ένα από τα σημαντικότερα προγράμματα για την πράσινη τραπεζική της Τράπεζας Πειραιώς. Ειδικότερα, το πρόγραμμα αυτό, συγχρηματοδοτούμενο από την ΕΕ και το ελληνικό δημόσιο, προφέρει κίνητρα στους πολίτες ώστε να βελτιώσουν την ενεργειακή απόδοση των κατοικιών τους, εξοικονομώντας έτσι όχι μόνο ενέργεια, αλλά και χρήματα. Το 2015 ήταν η χρονιά που ολοκληρώθηκε το πέμπτο έτος εφαρμογής του προγράμματος. Σε όλα αυτά τα χρόνια η Τράπεζα Πειραιώς στήριξε έμπρακτα, ιδίως τα νοικοκυριά των χαμηλότερων εισοδηματικών στρωμάτων, να μειώσουν το κόστος των ενεργειακών τους αναγκών μέσα από το πρόγραμμα «Εξοικονόμηση κατ' Οίκον». Ενδεικτικό είναι ότι το 2015 η Τράπεζα Πειραιώς χρηματοδότησε σχεδόν το 30% των νοικοκυριών που υπάχθηκαν στο πρόγραμμα.



### **Green Καταναλωτικό για φωτοβολταϊκά**

Το Green Καταναλωτικό Δάνειο για φωτοβολταϊκά συστήματα αφορά την αγορά και εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων με στόχο την αυτοκατανάλωση. Το δάνειο αυτό, παρέχεται από την Τράπεζα Πειραιώς χωρίς εξασφάλιση με κυμαινόμενο επιτόκιο και για ποσά μέχρι 20.000 ευρώ με διάρκεια αποπληρωμής έως δέκα χρόνια.

### **Green Στεγαστικό**

Το Green Στεγαστικό δάνειο αφορά την αγορά, κατασκευή ή επισκευή κατοικίας με χαμηλή ενεργειακή κατανάλωση. Το Green Στεγαστικό συγκεκριμένα προσφέρεται από την Τράπεζα Πειραιώς είτε με σταθερό επιτόκιο είτε συνδεδεμένο με Euribor. Ένα πολύ σημαντικό στοιχείο του Green Στεγαστικού είναι ότι παρέχει έκπτωση επιτοκίου σε αντιστοιχία με την ενεργειακή κατηγορία της κατοικίας. Κατά τον τρόπο αυτό όσο πιο φιλική προς το περιβάλλον και πράσινη είναι μια κατοικία, τόσο πιο ευνοϊκοί είναι οι όροι αγοράς, κατασκευής ή επισκευής της. Το Green Στεγαστικό προσφέρει επίσης υψηλό ποσοστό χρηματοδότησης από 80%, ενώ η διάρκεια αποπληρωμής φτάνει ως και τα τριάντα έτη.

## **Green Στεγαστικό-Επισκευαστικό για φωτοβολταϊκά**

Το Green δάνειο αυτό αφορά την αγορά και εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων που σκοπό έχουν την αυτοκατανάλωση με συμψηφισμό ενέργειας. Η εγκατάσταση ενός τέτοιου συστήματος μπορεί να μειώσει την δαπάνη του ρεύματος που πληρώνει ο καταναλωτής για την εξασφάλιση των ενεργειακών του αναγκών, καθώς επιτυγχάνεται η δημιουργία μιας κατοικίας χαμηλότερης ενεργειακής κατανάλωσης. Το Green Στεγαστικό-Επισκευαστικό για φωτοβολταϊκά παρέχεται από την Τράπεζα Πειραιώς για ποσά από 3.000 ευρώ μέχρι 15.000 ευρώ, με κυμαινόμενο επιτόκιο με βάση το Euribor, προσφέροντας ευνοϊκότερο επιτόκιο στα δάνεια με εξασφάλιση και περίοδο αποπληρωμής ως δώδεκα έτη.

## **Green επισκευαστικό**

Το Green Επισκευαστικό δάνειο παρέχεται από την Τράπεζα Πειραιώς για παρεμβάσεις που στόχο έχουν την ενεργειακή αναβάθμιση των κτιρίων και κατοικιών καθώς και την εξοικονόμηση νερού. Συγκεκριμένα οι παρεμβάσεις που χρηματοδοτούνται από το Green Επισκευαστικό αφορούν το κέλυφος του κτιρίου (θερμομόνωση, κουφώματα, ρολά, ηλιοπροστατευτικός εξοπλισμός), την αξιοποίηση ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού (αντικατάσταση καυστήρα/λέβητα, ενεργειακό τζάκι, θερμοστάτες, βιολογική επεξεργασία λυμάτων, σύστημα επαναχρησιμοποίησης νερού κ.α.), καθώς και την χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (φωτοβολταϊκά πάνελ, ηλιακοί θερμοσίφωνες, συμπαραγωγή ηλεκτρισμού και θερμότητας, κυψέλες καυσίμου, ανεμογεννήτριες κ.α.). Το Green Επισκευαστικό προσφέρεται από την Τράπεζα Πειραιώς με επιτόκιο κυμαινόμενο συνδεδεμένο με το Euribor και αφορά ποσά από 3.000 ευρώ έως 40.000 ευρώ και με περίοδο αποπληρωμής έως και εικοσιπέντε έτη, προσφέροντας ευνοϊκότερο επιτόκιο στα δάνεια με εξασφάλιση.



### **Δάνεια για Επιχειρήσεις που επιθυμούν να επενδύσουν στον Ενεργειακό Συμψηφισμό (net metering)**

Το επιχειρηματικό δάνειο αυτό είναι μέσο-μακροπρόθεσμο και απευθύνεται σε μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις, των οποίων ο τζίρος δεν υπερβαίνει τα 2,5 εκατ. ευρώ με σκοπό την χρηματοδότηση εργασιών, εξοπλισμού και εγκατάστασης φωτοβολταϊκού συστήματος για αυτοκατανάλωση με συμψηφισμό ενέργειας (net metering). Το εξειδικευμένο δάνειο αυτό στηρίζει την πράσινη επιχειρηματικότητα, καθώς παρέχεται με ευνοϊκό κυμαινόμενο επιτόκιο και προνομιακούς όρους, σε συνδυασμό πάντα με το προφίλ των επιχειρήσεων και τις προσφερόμενες εξασφαλίσεις. Η χρηματοδότηση αυτών των επιχειρηματικών δανείων μπορεί να φτάσει ως και τα 200.000 ευρώ με περίοδο αποπληρωμής ως δέκα έτη. Τα δάνεια για επιχειρήσεις που επιθυμούν να επενδύσουν στον ενεργειακό συμψηφισμό ειδικότερα, συνιστούν ένα ολοκληρωμένο πακέτο που συνδυάζει χρηματοδότηση, ασφάλιση και συμβουλευτικές υπηρεσίες σε όσους πελάτες σχεδιάζουν να επενδύσουν στην εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων.

### **Δάνεια για Επιχειρήσεις που επιθυμούν να επενδύσουν στην ενεργειακή αναβάθμιση τους**

Η Τράπεζα Πειραιώς προσφέρει το δάνειο αυτό σε μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις, με σκοπό την χρηματοδότηση εργασιών και εξοπλισμού ενεργειακής αναβάθμισης των επαγγελματικών και εμπορικών χώρων τους οποίους και χρησιμοποιούν για την άσκηση

των επιχειρηματικών τους δραστηριοτήτων. Το δάνειο αυτό συνδυάζει, με τρόπο ολοκληρωμένο, λύσεις χρηματοδότησης και ασφάλισης για επιλέξιμες δαπάνες ενεργειακής αναβάθμισης, που περιλαμβάνουν τα παρακάτω: θερμομόνωση, κουφώματα, αναβάθμιση μηχανολογικών συστημάτων θέρμανσης, κλιματισμού, φωτισμού κ.α., αγορά συσκευών υψηλής ενεργειακής απόδοσης αλλά και εγκατάσταση φωτοβολταϊκών για αυτό-παραγωγή. Αξίζει να σημειωθεί, ότι κατ' ελάχιστο το 80% της χρηματοδοτούμενης επένδυσης θα πρέπει να αφορά πράσινες παρεμβάσεις για την εξοικονόμηση ενέργειας. Το δάνειο αυτό παρέχεται από την Τράπεζα Πειραιώς με κυμαινόμενο επιτόκιο και για ποσά ως και 200.000 ευρώ με περίοδο αποπληρωμής ως δέκα έτη.

### **Δάνεια για Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις που επιθυμούν να επενδύσουν σε Φωτοβολταϊκά Συστήματα**

Τα δάνεια αυτά προσφέρονται με στόχο την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών σταθμών για μικρομεσαίες επιχειρήσεις αλλά και επαγγελματίες αγρότες που θέλουν να επενδύσουν στην εγκατάσταση φωτοβολταϊκών σταθμών ισχύος μέχρι 100KWp, καθώς και σε πολύ μικρές επιχειρήσεις που επιθυμούν να εγκαταστήσουν φωτοβολταϊκά στη στέγη τους με ισχύ μέχρι 10KWp. Τα δάνεια αυτά εξασφαλίζουν χρηματοδότηση για τα σχετικά πράσινα επενδυτικά σχέδια, είτε αυτά εντάσσονται σε κάποιο αναπτυξιακό πρόγραμμα, είτε καλύπτονται με ίδια κεφάλαια και τραπεζικές πιστώσεις. Η χρηματοδότηση που προσφέρεται από την Τράπεζα Πειραιώς, συνδυάζεται επίσης με ένα πακέτο ασφαλιστικών καλύψεων για τις εγκαταστάσεις και τον εξοπλισμό των φωτοβολταϊκών σταθμών. Είναι σημαντικό, ότι το ποσοστό χρηματοδότησης που μπορεί να αντληθεί από την τράπεζα καθορίζεται, από το αν το επενδυτικό σχέδιο έχει υπαχθεί σε κάποιο αναπτυξιακό πρόγραμμα. Σε κάθε περίπτωση, ως εξασφάλιση για την παροχή του δανείου αυτής της μορφής, η Τράπεζα Πειραιώς απαιτεί την εκχώρηση της σύμβασης αγοροπωλησίας ρεύματος όταν πρόκειται για εγκατάσταση φωτοβολταϊκών σταθμών και την προσημείωση ακινήτου για τα φωτοβολταϊκά σε στέγες.

## Πράσινες υπηρεσίες

Η Τράπεζα Πειραιώς εκτός από τα πράσινα προϊόντα που προωθεί στην αγορά, προσφέρει επίσης και πράσινες υπηρεσίες σε συνεργασία με θυγατρικές της εταιρείες όπως η ΕΤΒΑ ΒΙΠΕ ΑΕ και η Εξέλιξη Κέντρο Βιώσιμης Επιχειρηματικότητας ΑΕ. Οι υπηρεσίες αυτές, που απευθύνονται σε επιχειρήσεις και οργανισμούς, αφορούν τον σχεδιασμό και την υλοποίηση έργων που σχετίζονται λ.χ. με την εφαρμογή συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης ή την εξοικονόμηση ενέργειας. Οι πράσινες υπηρεσίες της Τράπεζας Πειραιώς ενισχύουν την προσπάθεια επιχειρήσεων και οργανισμών να μεταβούν σε ένα φιλικό προς το περιβάλλον σύγχρονο μοντέλο επιχειρηματικότητας. Τις εν λόγω πράσινες υπηρεσίες παρέχουν έμπειρα στελέχη των θυγατρικών της τράπεζας, ενώ με σκοπό την κάλυψη όλο και περισσότερων αναγκών οι υπηρεσίες αυτές υπόκεινται διαρκώς σε αναθεωρήσεις. Το 2015 μάλιστα η Τράπεζα Πειραιώς έδωσε έμφαση σε συγκεκριμένους επιχειρηματικούς κλάδους, στους οποίους οι πράσινες υπηρεσίες μπορούν να εφαρμοστούν με εξαιρετικά αποτελέσματα και να ενισχύσουν τις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες. Οι κλάδοι αυτοί περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, τις μεταποιητικές επιχειρήσεις κ.α.

Στο πλαίσιο των πράσινων υπηρεσιών αυτών σημαντικό μέρος καταλαμβάνουν οι μελέτες ενεργειακής απόδοσης και τα πιστοποιητικά. Η Τράπεζα Πειραιώς ειδικότερα, παρέχει στους πελάτες της ένα ολοκληρωμένο φάσμα υπηρεσιών, το οποίο αφορά την έκδοση πιστοποιητικού ενεργειακής απόδοσης, την μελέτη ενεργειακής απόδοσης κτιρίων καθώς και την μελέτη οικονομικής βιωσιμότητας ενεργειακής αναβάθμισης. Ειδικότερα, το εξειδικευμένο προσωπικό της τράπεζας βοηθά τους πελάτες με την διαδικασία πιστοποίησης προκειμένου αυτοί να λάβουν το Πιστοποιητικό Ενεργειακής Απόδοσης από τους εξουσιοδοτημένους ενεργειακούς επιθεωρητές. Το πιστοποιητικό αυτό τεκμηριώνει την ενεργειακή κλάση ενός ακινήτου και η έκδοση του είναι υποχρεωτική στην περίπτωση πώλησης. Το εξειδικευμένο προσωπικό της Τράπεζας συνεργάζεται με μηχανικούς, και ακολουθώντας την υφιστάμενη νομοθεσία, διενεργεί Μελέτη Ενεργειακής Απόδοσης, προκείμενου να μελετήσει τις τεχνικές προδιαγραφές ενός ακινήτου και να συστήσει στους πελάτες μεθόδους εξοικονόμησης ενέργειας όπως λ.χ. βιοκλιματικό

σχεδιασμό, περιορισμό των απωλειών ενέργειας, χρήση τεχνολογιών ΑΠΕ, ενεργειακή αναβάθμιση συστημάτων θέρμανσης, κλιματισμού, φωτισμού κ.α. επιπρόσθετα, η Τράπεζα Πειραιώς προσφέρει την δυνατότητα στους πελάτες της μιας Μελέτης Οικονομικής Βιωσιμότητας Ενεργειακής Αναβάθμισης του ακινήτου τους. Κατά την διαδικασία αυτή το εξειδικευμένο προσωπικό της τράπεζας παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες αξιολογώντας την κατασκευή και την κατάσταση στην οποία βρίσκεται, προτείνοντας παρεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης, υπολογίζοντας τις δαπάνες για την βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης, αλλά και τα οικονομικά και τα περιβαλλοντικά της οφέλη μέσα από μια οικονομο-τεχνική ανάλυση.

## **4.6 Διαχείριση Πράσινης Τραπεζικής**

Στο πλαίσιο της πράσινης τραπεζικής, η Τράπεζα Πειραιώς, εφαρμόζει ορισμένες διαδικασίες οι οποίες παρουσιάζονται παρακάτω:

### **4.6.1 Πράσινο χαρτοφυλάκιο**

Η Τράπεζα Πειραιώς ακολουθεί μια συγκροτημένη διαδικασία για την ανάλυση και παρακολούθηση του πράσινου χαρτοφυλακίου της. Έτσι, διενεργούνται τακτικοί έλεγχοι προκειμένου να διασφαλίζεται η εγκυρότητα των δεδομένων και στοιχείων που αφορούν το πράσινο χαρτοφυλάκιο από ανεξάρτητους πιστοποιημένους φορείς. Η Τράπεζα Πειραιώς έχει δημιουργήσει εξειδικευμένα τμήματα, με στόχο την διαρκή πληροφόρηση και ενημέρωση όλων των εμπλεκόμενων αναφορικά με ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα του πράσινου χαρτοφυλακίου της. Ειδικότερα, στο τέλος της χρήσης του 2015 η Τράπεζα Πειραιώς είχε 1,65 δις. ευρώ εγκεκριμένα όρια και 1,27 δις. ευρώ δανειακά υπόλοιπα, ενώ συνολικά είχε χρηματοδοτήσει περισσότερες από 20.800 πράσινες επενδύσεις. Τα μεγέθη αυτά μάλιστα για το 2015 είναι οριακά αυξημένα σε σχέση με τα προηγούμενα έτη. Το γεγονός αυτό, δηλαδή η αύξηση τόσο των δανειακών υπολοίπων όσο και των πελατών, υποδηλώνει ότι παρά την δυσχερή οικονομική συγκυρία η Τράπεζα Πειραιώς κατόρθωσε να επαυξήσει το μερίδιο του πράσινου χαρτοφυλακίου της.

Αναλυτικότερα, ως προς την σύνθεση του χαρτοφυλακίου αυτού, η τράπεζα χρηματοδότησε περισσότερους από 18.000 ιδιώτες με 95 εκατ. ευρώ έτσι ώστε αυτοί να



υλοποιήσουν πράσινες επενδύσεις και κυρίως σε φωτοβολταϊκά συστήματα στις στέγες, τα οποία και απορρόφησαν χρηματοδότηση 68 εκατ. ευρώ. Η πλειοψηφία όμως των ιδιωτών πελατών της Τράπεζας Πειραιώς προήλθε από το πρόγραμμα «Εξοικονόμηση κατ' Οίκον» καθώς περισσότεροι από 13.000 ιδιώτες πελάτες, από το 2011 ως και το 2015, έλαβαν 58 εκατ. ευρώ χρηματοδότησης για την ενεργειακή βελτίωση των σπιτιών τους. Επίσης, ως και το 2015 η Τράπεζα Πειραιώς χρηματοδότησε 2.700 επιχειρήσεις για έργα πράσινης επιχειρηματικότητας. Οι συγκεκριμένες πράσινες χρηματοδοτήσεις σε επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν την μεγάλη πλειοψηφία του πράσινου χαρτοφυλακίου της τράπεζας, περισσότερο από 90%, καθώς υπερβαίνουν τα 1,16 δισ. ευρώ. Ειδικότερα, το μεγαλύτερο τμήμα των πράσινων επιχειρηματικών χρηματοδοτήσεων κατευθύνθηκαν σε έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η συνολική ισχύς μάλιστα των χρηματοδοτούμενων έργων έφτασε το 2015 στα 975 MW, σημειώνοντας αύξηση σε σύγκριση με το 2014. Συνολικά η Τράπεζα Πειραιώς στο τέλος του 2015 είχε χρηματοδοτήσει το 19,6% της συνολικής εγκατεστημένης ισχύος από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, έναντι του 18% για το 2014. Τα πράσινα επιχειρηματικά δάνεια της Τράπεζας Πειραιώς, πιο συγκεκριμένα, περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων φωτοβολταϊκά συστήματα, αιολικά πάρκα, υδροηλεκτρικούς σταθμούς, αλλά και έργα βιομάζας/βίο-αερίου. Αναλυτικότερα, η Τράπεζα Πειραιώς ως και το 2015 χρηματοδότησε 7.600 φωτοβολταϊκά πάρκα συνολικής ισχύος 537 MW, αιολικά πάρκα που έφτασαν σε ισχύ τα 377 MW, υδροηλεκτρικούς σταθμούς με ισχύ 50 MW, καθώς και έργα βιομάζας/βίο-αερίου ισχύος 10 MW. Συνολικά, οι εγκαταστάσεις ΑΠΕ που χρηματοδότησε η Τράπεζα Πειραιώς αποτρέπουν ετησίως την έκλυση στην ατμόσφαιρα περισσότερων από 2.124 εκατ. τόνων διοξειδίου του άνθρακα.

#### **4.6.2 Σύστημα Περιβαλλοντικής και Κοινωνικής Διαχείρισης**

Είναι πολύ σημαντικό επίσης, ότι στόχος της Τράπεζας Πειραιώς για το 2016 ήταν η ενσωμάτωση ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής και Κοινωνικής Διαχείρισης (Environmental and Social Management System - ESMS) στην χρηματοδότηση διάφορων έργων και επενδύσεων. Ένα Σύστημα Περιβαλλοντικής και Κοινωνικής Διαχείρισης είναι ένα σύνολο πολιτικών, διαδικασιών, εργαλείων και εσωτερικών ικανοτήτων για τον

εντοπισμό και τη διαχείριση της έκθεσης ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος σε περιβαλλοντικούς και κοινωνικούς κινδύνους των πελατών- επενδυτών του. Η εφαρμογή ενός τέτοιου συστήματος δηλώνει τη δέσμευση ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος για περιβαλλοντική και κοινωνική διαχείριση, προσδιορίζει τις διαδικασίες για τον εντοπισμό, την αξιολόγηση και τη διαχείριση του περιβαλλοντικού και κοινωνικού κινδύνου των χρηματοπιστωτικών του συναλλαγών, και καθορίζει τη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Το 2015 λοιπόν η Τράπεζα Πειραιώς ξεκίνησε να σχεδιάζει ένα τέτοιο σύστημα, το οποίο αναμένεται να αποτελείται από ένα άθροισμα διαδικασιών και πρακτικών που εναρμονίζονται με την περιβαλλοντική πολιτική της τράπεζας και στόχο έχουν την αξιολόγηση και τη διαχείριση των περιβαλλοντικών κινδύνων που εκπορεύονται από τις χρηματοδοτήσεις που παρέχει η τράπεζα στους πελάτες. Η Τράπεζα Πειραιώς εκτιμά ότι η λειτουργία ενός Συστήματος Περιβαλλοντικής και Κοινωνικής Διαχείρισης θα συμβάλει στην ελαχιστοποίηση της έκθεσης του δανειακού χαρτοφυλακίου του σε περιβαλλοντικούς και κοινωνικούς κινδύνους.

#### **4.6.3 Οικονομοτεχνική αξιολόγηση πράσινων έργων**

Η Τράπεζα Πειραιώς κατά την διαδικασία παροχής χρηματοδότησης σε πράσινα επενδυτικά έργα, διενεργεί συστηματικά μια εμβριθή οικονομοτεχνική αξιολόγηση των εν λόγω πράσινων έργων. Η αξιολόγηση αυτή αφορά την μελέτη παραμέτρων όπως λ.χ. τα τεχνικά χαρακτηριστικά της επένδυσης, η εφαρμοζόμενη τεχνολογία, η προσδοκώμενη παραγωγικότητα κ.α. Εκτός από την εύλογη αξιολόγηση των οικονομικών παραμέτρων των επενδύσεων αυτών, η Τράπεζα Πειραιώς εξετάζει και την βιωσιμότητα των εν λόγω επενδύσεων. Σημειώνεται επίσης ότι, για τα υφιστάμενα χρηματοδοτημένα έργα, προβλέπεται η διενέργεια οικονομοτεχνικής επαναξιολόγησης με στόχο τον έλεγχο της πορείας της επένδυσης και την σύσταση, σε περίπτωση που αυτό κρίνεται απαραίτητο, διορθωτικών κινήσεων. Είναι σημαντικό επίσης, ότι η οικονομοτεχνική αξιολόγηση των πράσινων έργων είναι εναρμονισμένη με τα εθνικά και ευρωπαϊκά θεσμικά και νομικά πλαίσια, ενώ από το 2016 η αξιολόγηση όλων των νέων χρηματοδοτήσεων εναρμονίστηκε με νέα διεθνή περιβαλλοντικά και κοινωνικά πρότυπα. Το 2015 συνολικά η Τράπεζα

Πειραιώς διενέργησε περισσότερες από 900 οικονομοτεχνικές αξιολογήσεις υφιστάμενων και νέων πράσινων έργων, σημειώνοντας σημαντική αύξηση σε σχέση με το 2014 κατά 20%.

#### **4.6.4 Έλεγχος κλιματικής έκθεσης πιστούχων**

Η Τράπεζα Πειραιώς κατά τα τελευταία χρόνια διενεργεί αξιολόγηση κλιματικής έκθεσης των επιχειρηματικών της πιστούχων. Η διενέργεια του ελέγχου αυτού, πραγματοποιείται σε συγκεκριμένους κλάδους της οικονομίας, οι οποίοι είναι πιθανό να επηρεασθούν οικονομικά από την κλιματική αλλαγή, όπως λ.χ. η πρωτογενής παραγωγή, η μεταποίηση, η ναυτιλία, ο ξενοδοχειακός κλάδος και η παραγωγή ενέργειας. Ειδικότερα, για την εκτίμηση της κλιματικής έκθεσης των πιστούχων της τράπεζας, αξιοποιείται ως μονάδα μέτρησης η μέση μοναδιαία τιμή αγοράς δικαιωμάτων εκπομπών αερίων φαινομένου θερμοκηπίου, η οποία είναι 7 ευρώ/τόνο ισοδύναμου CO<sub>2</sub>. Το 2015 η συνολική κλιματική έκθεση των πιστούχων αυτών εκτιμήθηκε σε 790,3 εκατ. ευρώ, το οποίο και αντιστοιχεί στο 1,4% του συνολικού κύκλου εργασιών τους. Ειδικότερα, η διαδικασία εκτίμησης της κλιματικής έκθεσης έδειξε ότι το δανειακό χαρτοφυλάκιο της Τράπεζας Πειραιώς ως προς την σύνθεση του διακρίνεται ως εξής: κλάδοι αρνητικής κλιματικής έκθεσης 1,0%, κλάδοι μηδενικής κλιματικής έκθεσης 66,3%, κλάδοι χαμηλής κλιματικής έκθεσης 18,3%, κλάδοι μέσης κλιματικής έκθεσης 7,4% και κλάδοι υψηλής κλιματικής έκθεσης 6,9%.



# Επίλογος

Τις τελευταίες δεκαετίες, οι δυτικές τουλάχιστον κοινωνίες και με ταχύ ρυθμό οι αναδυόμενες οικονομίες, έχουν επιτύχει μια πολύ μεγάλη οικονομική πρόοδο, όμως η αναπτυξιακή διαδικασία αυτή έχει σοβαρές παρενέργειες για το περιβάλλον δημιουργώντας κινδύνους για την ανάπτυξη, που θα μπορέσουν να επιτύχουν οι μελλοντικές γενιές. Η αναπτυξιακή διαδικασία θα πρέπει στην πραγματικότητα να είναι βιώσιμη, δηλαδή να εξασφαλίζει την συνέχεια της οικονομικής προόδου. Στο πλαίσιο αυτό οι επιχειρήσεις, και μεταξύ αυτών και οι τράπεζες, καλούνται να συμβάλουν στην προστασία του περιβάλλοντος. Οι τράπεζες γενικότερα δεν βλάπτουν το περιβάλλον με τις λειτουργίες τους, όμως η χορήγηση δανείων σε περιβαλλοντικά επιζήμιες επενδύσεις, θα μπορούσε να έχει τεράστιο αρνητικό αντίκτυπο. Το γεγονός αυτό αναδεικνύει την σημασία της περιβαλλοντικής διαχείρισης εκ μέρους των τραπεζών και ενθαρρύνει την προώθηση περιβαλλοντικά υπευθύνων τραπεζικών πρακτικών. Στο πεδίο αυτό λοιπόν αναδεικνύεται η πράσινη τραπεζική, η οποία αφορά πρακτικές τραπεζικής με όρους κοινωνικής ευθύνης και δημιουργίας πράσινων τραπεζικών προϊόντων, με στόχο την βιωσιμότητα και αειφορία, που ακολουθείται από όλες τις τράπεζες εκείνες οι οποίες λαμβάνουν υπόψη τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της δραστηριότητας τους. Η πράσινη τραπεζική ενσωματώνει στοιχεία της βιώσιμης ανάπτυξης, της εταιρικής ευθύνης αλλά και της αυτής καθ' αυτής τραπεζικής χρηματοπιστωτικής δραστηριότητας. Πράγματι, στο πλαίσιο της πράσινης τραπεζικής επιδιώκεται η μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος των τραπεζών, αξιολογούνται οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις που προκύπτουν από τις εμπορικές δραστηριότητες των τραπεζών αλλά και σχεδιάζονται πράσινα τραπεζικά προϊόντα που επιδρούν θετικά στο ζήτημα της προστασίας του περιβάλλοντος. Η πράσινη τραπεζική δηλαδή δεν θα πρέπει να γίνεται αντιληπτή μονόπλευρα ως μια περιβαλλοντική πρόκληση στην οποία θα πρέπει να ανταποκριθούν οι τράπεζες, αλλά και ως μια ευκαιρία ανάπτυξης του κύκλου εργασιών τους και μείωσης του λειτουργικού τους κόστους.

Σε αυτό το πλαίσιο η Τράπεζα Πειραιώς, όπως έδειξε η διατριβή αυτή, είναι μια κορυφαία τράπεζα του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος, η οποία έχει υπάρξει πρωτοπόρος της πράσινης τραπεζικής. Είναι εξαιρετικά σημαντικό άλλωστε ότι στο οργανόγραμμα της Τράπεζας Πειραιώς έχουν δημιουργηθεί, ήδη από το 2004, τμήματα και μονάδες τα οποία είναι επιφορτισμένα αποκλειστικά με ζητήματα πράσινης τραπεζικής. Με τον τρόπο αυτό η τράπεζα, δημιούργησε την απαραίτητη οργανωτική και διοικητική δομή για τον καλύτερο σχεδιασμό και την υλοποίηση περιβαλλοντικών πολιτικών και προγραμμάτων. Διαθέτοντας την δομή αυτή αλλά και εφαρμόζοντας μια πολύπλευρη περιβαλλοντική πολιτική η Τράπεζα Πειραιώς είναι σε θέση, όχι μόνο να μειώσει το περιβαλλοντικό της αποτύπωμα, αλλά και ενσωματώνει αποτελεσματικά στην λειτουργία της πρακτικές της πράσινης τραπεζικής. Το 2015 η Τράπεζα Πειραιώς άλλωστε, παρά την δύσκολη οικονομική συγκυρία, συνέχισε να ενισχύει την πράσινη τραπεζική και δια μέσου αυτής την πράσινη επιχειρηματικότητα, αξιοποιώντας την ευκαιρία της τροποποίησης του θεσμικού πλαισίου που αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Όπως έγινε σαφές και στην διατριβή αυτή, η πράσινη τραπεζική είναι ένα ζήτημα το οποίο θα πρέπει να γίνεται κατανοητό περισσότερο στο πλαίσιο της παραδοσιακής τραπεζικής δραστηριότητας, παρά στο πλαίσιο της ΕΚΕ. Η πράσινη τραπεζική άλλωστε, είναι ένας ελκυστικός τομέας δραστηριοποίησης των τραπεζών ικανός να εξασφαλίσει πολλαπλά οφέλη, εμπλουτίζοντας το δανειακό τους χαρτοφυλάκιο με νέα τραπεζικά προϊόντα και αξιοποιώντας τις εξελίξεις στον τομέα της πράσινης οικονομίας και της πράσινης επιχειρηματικότητας. Ιδιαίτερα μετά την παγκόσμια οικονομική κρίση το 2008, αναδείχτηκε ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης. Το μοντέλο αυτό αναφέρεται στην οικονομική ανάπτυξη η οποία διασφαλίζει ότι το περιβάλλον συνεχίζει να παρέχει τους πόρους στους οποίους στηρίζεται η ευημερία των κοινωνιών μειώνοντας τους περιβαλλοντικούς κινδύνους και την οικολογική υποβάθμιση. Διεθνείς οργανισμοί και θεσμοί καθώς και περιβαλλοντικές ΜΚΟ, προανήγγειλαν αυτή τη μετάβαση στην λεγόμενη πράσινη οικονομία μέσω διαφόρων πρωτοβουλιών, εκθέσεων, στρατηγικών, συνόδων κορυφής και δημόσιων δηλώσεων. Έτσι, διαμορφώθηκε η πεποίθηση ότι οικοδόμηση πράσινων οικονομικών τομέων θα μπορούσε να ανταποκριθεί με επιτυχία στις περιβαλλοντικές και οικονομικές κρίσεις της εποχής μας. Παρατηρείται συνεπώς ότι η πράσινη οικονομία τα

επόμενα χρόνια θα μπορέσει να αποτελέσει μια οικονομική δραστηριότητα η οποία θα δώσει στις τράπεζες σημαντικές ευκαιρίες ανάπτυξης, μέσω του εμπλουτισμού και της ενίσχυσης των πράσινων προϊόντων που δημιουργούν και εισάγουν στην τραπεζική αγορά.

## Βιβλιογραφία

Ξένη

- Bhardwaj, B. R., & Malhotra, A. (2013). Green banking strategies: sustainability through corporate entrepreneurship. *Greener Journal of Business and Management Studies*, 3(4), 180-193.
- Bihari, S. C., & Pandey, B. (2015). Green banking in India. *Journal of Economics and International Finance*, 7(1), 1-17.
- Carroll, A. B. (1991). The pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders. *Business horizons*, 34(4), 39-48.
- Chambers, C., & Day, R. (2009). The banking sector and CSR: An unholy alliance?. *Financial Regulation International*, 12(9), 13-20.
- Crowther, D., & Aras, G. (2008). *Corporate social responsibility*. Bookboon.
- D'Amato, A., Henderson, S., & Florence, S. (2009). Corporate social responsibility and sustainable business. *A Guide to Leadership Tasks and Functions*. Greensboro: Center for Creative Leadership, North Carolina.
- Kaeufer, K. (2010). Banking as a Vehicle for Socio-economic Development and Change: Case Studies of Socially Responsible and Green Banks. *Cambridge, MA: Presencing Institute*.
- Lentner, C., Szegedi, K., & Tatay, T. (2015). Corporate social responsibility in the banking sector. *Public Finance Quarterly*, 60 (1), 95-103.
- Mishkin, F. S. (2007). *The economics of money, banking, and financial markets*. Pearson education.
- Papastergiou, A., & Blanas, G. (2011). Sustainable Green Banking: The Case of Greece. In *Management of International Business and Economics Systems (MIBES) Conference*.
- Singh, H., & Singh, B. P. (2013). An effective & resourceful contribution of green banking towards sustainability. *International Journal of Advances in Engineering Science and Technology*. Volume1, Number 2.

- United Nations Environment Programme (2007). *Green Financial Products & Services: Current State of Play and Future Opportunities*. Document prepared by the UNEP North American Taskforce.
- United Nations Environment Programme (2011). *UNEP FI Guide to Banking & Sustainability*. Geneva: UNEP.
- Weber, O., & Feltmate, B. (2016). *Sustainable Banking: Managing the Social and Environmental Impact of Financial Institutions*. University of Toronto Press.
- Werther Jr, W. & Chandler, D. (2006). *Strategic corporate social responsibility: Stakeholders in a global environment*. Sage Publications

#### Ελληνική

- Αγγελόπουλος, Χ. (2008), *Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα*, Αθήνα: Σταμούλης
- Βαξεβανίδου, Μ. (2011). *Εταιρική κοινωνική ευθύνη*. Αθήνα: Σταμούλης
- Καρφάκης, Κ., Μελάς, Κ. Μπένος, Θ. (2000). *Αρχές νομισματικής θεωρίας και πολιτικής*. Αθήνα: 2000
- Κιόχος, Π, Παπανικολάου, Γ. (2000). *Χρήμα, πίστη, τράπεζες*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Κορλίρας, Π. (2006). *Νομισματική θεωρία και πολιτική*. Αθήνα: Μπένος
- Νούλας, Α. (2005). *Χρήμα και Τράπεζες*. Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
- Παπαδάμου, Σ. (2009). *Διαχείριση χαρτοφυλακίου: μια σύγχρονη προσέγγιση*. Αθήνα: Gutenberg.
- Παπανδρέου Α., Σαρτζετάκης, Ε. (2002). Βιώσιμη Ανάπτυξη: Οικονομική Επιστήμη και Διεθνές Θεσμικό Πλαίσιο, *Αγορά Χωρίς Σύνορα*, Τόμος 8 (2), σελίδες 103-117.
- Παπαγεωργίου, Α., Μπλανάς, Γ. (2011). Αειφόρος Πράσινη Τραπεζική: Η περίπτωση της Ελλάδας. *Διεθνές Περιοδικό Prime*